

DIAMOND IN THE ROUGH

Een culturele biografie van het oorlogsmonument in
Derry/Londonderry

Masterscriptie Cultuurgeschiedenis van Modern Europa, Universiteit Utrecht
Student: Janneke Rem (4932110)
Begeleider: Dr. Gertjan Plets
Datum: 12 augustus 2022
Woord aantal: 15.544

Samenvatting

In Noord-Ierland is al honderden jaren spanning tussen de protestantse unionisten en de katholieke nationalisten. Deze strijd lijkt op het eerste gezicht vooral gebaseerd op religieuze en politieke overtuigingen. Pogingen om beide groepen nader tot elkaar te brengen werken maar tot een zekere hoogte, en onder de oppervlakte blijven de spanningen aanwezig. Deze scriptie gaat verder dan de politieke en religieuze verschillen en onderzoekt juist hoe de cultureel-historische dimensie, en dan met name erfgoed, heeft bijgedragen aan het conflict. Door een culturele biografie op te stellen van het *Diamond War Memorial* vanaf haar oprichting tot aan het uitbreken van de *Troubles* wordt getracht de relatie tussen de verschillende bevolkingsgroepen en het monument te analyseren en te ontdekken hoe het monument heeft bijgedragen aan de verdere verdeling van de bevolkingsgroepen.

Door middel van een discours analyse op kranten en archiefstukken wordt een beeld geschetst van het monument en de manier waarop deze werd ontvangen en gebruikt gedurende haar bestaan. Hieruit wordt duidelijk dat het monument een belangrijk onderdeel van algemene herdenkingen raakt, namelijk oorlogsherdenkingen. Deze waren in Noord-Ierland vaak protestant unionistisch van aard, en werden verbonden met het monument. Daarnaast laat het onderzoek zien dat het monument werd gebruikt in verschillende protestant unionistische herdenkingen van sektarische gebeurtenissen uit de geschiedenis. Hierdoor werd het meer en meer een representatie van de protestant unionistische herinnering. De katholieke nationalisten herdachten belangrijke gebeurtenissen in hun geschiedenis op een andere manier, waarbij het monument minder voorkwam in de plechtigheden. Het monument werd dus in de jaren tussen haar oprichting en het uitbreken van de *Troubles* een overwegend protestant unionistisch symbool.

Inhoudsopgave

SAMENVATTING	1
INHOUDSOPGAVE.....	2
INLEIDING.....	3
<i>Erfgoed en Noord-Ierland.....</i>	<i>5</i>
THEORETISCH KADER	10
<i>Erfgoed, herinnering en identiteit .....</i>	<i>10</i>
<i>Nieuw materialisme.....</i>	<i>13</i>
METHODOLOGIE	15
<i>Bronnen.....</i>	<i>16</i>
<i>Terminologie.....</i>	<i>17</i>
OPRICHTING EN ONTHULLING VAN HET <i>DIAMOND WAR MEMORIAL</i>.....	19
<i>Het monument .....</i>	<i>20</i>
<i>Visuele analyse.....</i>	<i>22</i>
<i>De onthullingsceremonie .....</i>	<i>24</i>
<i>Oorlogsherdenkingen in Noord-Ierland .....</i>	<i>26</i>
REFLECTIE	29
INGEBRUIKNEMING VAN HET MONUMENT	32
<i>Dag van de Wapenstilstand.....</i>	<i>34</i>
<i>Slag aan de Somme .....</i>	<i>38</i>
<i>Slag aan de Boyne.....</i>	<i>40</i>
<i>Ontzet van Derry.....</i>	<i>43</i>
REFLECTIE	45
AANLOOP NAAR DE <i>TROUBLES</i>	47
<i>Herdenkingen, ceremonies en feesten .....</i>	<i>50</i>
<i>Boycots, wetten en verboden.....</i>	<i>52</i>
<i>Vernieuwing monument.....</i>	<i>56</i>
<i>Einde van de vrede.....</i>	<i>57</i>
REFLECTIE	59
DISCUSSIE	61
<i>1927.....</i>	<i>61</i>
<i>1927-1940 .....</i>	<i>62</i>
<i>1945-1969 .....</i>	<i>63</i>
CONTEXT	63
CONCLUSIE.....	68
<i>Nuances en beperkingen .....</i>	<i>69</i>
<i>Aanbevelingen.....</i>	<i>70</i>
LITERATUUR.....	73
BRONNEN.....	73
LITERATUUR	74
AFBEELDINGEN.....	78

Inleiding

Op 5 mei 2022 vonden de ‘belangrijkste verkiezingen van een generatie’ plaats in Noord-Ierland. Voor het eerst sinds het ontstaan van het huidige Noord-Ierland werd de pro-Ierse partij Sinn Féin de grootste partij. Een historische gebeurtenis, niet alleen omdat de partij voor het eerst de pro-Britse partij heeft verslagen, maar vooral omdat gevoelens over deze overwinning geworteld zijn in honderden jaren Noord-Ierse geschiedenis.¹ Toen Ierland in 1921 onafhankelijk werd, bleef Noord-Ierland wel deel van dit het Verenigd Koninkrijk. In dit deel van Ierland waren de protestanten in de meerderheid geraakt. Deze bevolkingsgroep wilde graag onderdeel blijven van het protestantse Verenigd Koninkrijk, en niet samenvoegen met het katholieke Ierland.² Dit zorgde voor grote onrust in deze regio; de protestantse en pro-Britse meerderheid was tevreden met het feit dat ze onder Brits bewind bleven, maar de katholieke pro-Ierse minderheid voelde zich onderdrukt.³ Decennialang speelden deze spanningen op de achtergrond tijdens de opbouw van de Vrije Staat en later de Republiek van Ierland, en de ontwikkeling van Noord-Ierland als onderdeel van het Verenigd Koninkrijk. De spanningen kwamen in de jaren zestig tot uiting, toen in 1968 het 30 jaar durende conflict losbarstte wat de geschiedenis in zou gaan als de *Troubles*. Dit op straat uitgevochten conflict werd vooral geïnitieerd door de katholieke minderheid in Noord-Ierland, die uit was op meer rechten en vertegenwoordiging in wat zij als hun thuisland zagen.⁴ Pas in 1998, toen na lange overleggen tussen de katholieke nationalisten en protestantse unionisten de ‘*Good Friday Agreement*’ werd ondertekent door zowel de Ierse als de Britse overheid, kwam er een einde

---

¹ Freya McClements, “Northern Ireland election: This could be the most important in a generation,” *The Irish Times*, 16 april, 2022, <https://www.irishtimes.com/news/politics/northern-ireland-election-this-could-be-the-most-important-in-a-generation-1.4853022>

² Caroline Kennedy-Pipe, *The Origins of the Present Troubles in Northern Ireland*, (New York: Longman, 1997), 5-15.

³ Elizabeth Crooke en Thomas Maguire, red., *Heritage After Conflict: Northern Ireland* (New York: Routledge, 2018).

⁴ Kennedy-Pipe, *The Origins*, 31-33.

aan het conflict.⁵ Met de overwinning van een pro-Ierse partij komt voor een deel van de bevolking de hoop op een verenigd Ierland terug. Sinn Féin heeft inderdaad als enige partij de hereniging van Ierland op haar agenda staan, maar voordat het zover is, moeten er heel wat stappen worden genomen.⁶ Toch liepen de spanningen tussen verschillende bevolkingsgroepen in de aanloop naar de verkiezingen al hoog op; politici werden bedreigd en verkiezingsposters werden vernietigd.⁷ De oorsprong van deze spanning is nog veel verder in de geschiedenis terug te traceren dan de *Troubles*, en het zijn niet alleen de politieke en religieuze dimensie die ervoor zorgen dat de bevolking zo lijnrecht tegenover elkaar staan. Ook de culturele dimensie heeft hierin een rol gespeeld.

In de late zeventiende eeuw stuurde de Engelse regering protestantse kolonisten naar de noordelijkste provincie van Ierland, ook wel bekend als Ulster, om de Engelse heerschappij over Ierland te versterken. De protestantse unionisten zien zichzelf als afstammelingen van deze kolonisten. De katholieke Ierse inwoners waren ontevreden over deze Britse inmenging, en hebben zich er altijd tegen verzet. De katholieke nationalisten stammen af van deze bevolkingsgroep, en beweren dat ze de verre nakomelingen zijn van de Kelten die al sinds de ijzertijd een groep vormen met een eigen taal en cultuur.⁸ Beide groepen hebben altijd bedreigd gevoed door de andere partij. De katholieke inwoners van de noordelijke provincie voelden zich onderdrukt door de

---

⁵ An Taoiseach en Bertie Ahern, "The Good Friday Agreement: An Overview," *Fordham International Law Journal* 22, no. 4 (1999): 1196.

⁶ Zie: Allison Morris, "QUB professor ponders if Britain will invade Ireland should Sinn Fein sweep to power," *Belfast Telegraph*, 11 mei, 2022, <https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/politics/qub-professor-ponders-if-britain-will-invade-ireland-should-sinn-fein-sweep-to-power-41639892.html>; Freya McClements, "Northern Ireland election: This could be the most important in a generation," *The Irish Times*, 16 april, 2022, <https://www.irishtimes.com/news/politics/northern-ireland-election-this-could-be-the-most-important-in-a-generation-1.4853022>; Gabriel Gavin, "The Northern Ireland elections could break the Union," *The Spectator*, 19 April, 2022, <https://www.spectator.co.uk/article/the-northern-ireland-elections-could-break-the-union>

⁷ Emma Vardy, "Election 2022: Is Northern Ireland headed for a seismic shift?" *BBC news*, 3 mei, 2022, <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-politics-61301730>

⁸ Michael Hughes, *Ireland Divided: The Roots of the Modern Irish Problem* (New York: St. Martin's Press, 1994), 1-5.

aanwezigheid van de Britse inwoners op wat zij als hun grondgebied zagen. De protestantse kolonisten waren juist van mening dit stuk land aan hen toebehoorde. Dit gevoel groeide alleen maar in de eeuwen na de volksplantingen, omdat de protestanten uitgroeide tot een meerderheid in Noord-Ierland.⁹ Om hun positie in Ulster te verdedigen zijn beide partijen hun verschillen gaan benadrukken om een onderscheid te maken tussen de twee groepen. Zo beoefenen alleen de katholieke nationalisten Gaelische sporten als *hurling* en Gaelisch *football* en spreken vrijwel alleen de katholieke nationalisten nog Iers. De protestantse unionisten zien het Iers en de Keltische cultuur juist als ondergeschikt aan de Britse cultuur. Daarnaast maken allebei de groepen gebruik van de geschiedenis om hun eigen positie te verdedigen. Beide groepen claimen dat zij de eerste waren die aankwamen in dit deel van Ierland, en ook het Gaelisch wordt door beide groepen opgeëist. Onderling wordt er ook gestreden om belangrijke ‘Ierse’ symbolen, zoals de grote held uit de Ierse literatuur; Cú Chulainn. Deze wordt zowel door de protestantse unionisten, als door de katholieke nationalisten opgeëist als mythische voorvader.¹⁰

Erfgoed en Noord-Ierland

Deze scriptie zal de cultureel historische dimensie die heeft bijgedragen aan dit religieuze en politieke conflict verder onderzoeken en uitdiepen, aan de hand van verschillende erfgoed- en herinneringstheorieën. De rol van erfgoed in conflictsituaties is zeker niet onopgemerkt gebleven in het academische debat. Graham *et al.* beargumenteren zelfs dat wrijving en conflict inherente onderdelen zijn van erfgoed.¹¹ De connectie tussen erfgoed en conflict wordt in de literatuur op

---

⁹ Kennedy-Pipe, *The Origins*, 5-15.

¹⁰ Máiréad Nic Craith, *Plural Identities – Singular Narratives: The Case of Northern Ireland* (New York: Berghahn Books, 2002), 71-92.

¹¹ Brian Graham, Gregory John Ashworth en John E. Tunbridge, “The uses and abuses of heritage,” in *Heritage, Museums and Galleries: An Introductory Reader*, red. Gerard Corsane (London: Taylor & Francis Group, 2005), 36.

verschillende manieren belicht. Ten eerste wordt er in de literatuur benadrukt hoe erfgoed ingezet kan worden om conflicten op te lossen. Het gaat dan vaak over de mogelijkheden die erfgoed kan bieden bij het samenbrengen van samenlevingen. Hierbij staat niet de verdelende factor van erfgoed centraal, maar wordt er juist gezocht naar overeenkomstigheden in erfgoed van verschillende groeperingen, zodat er een gedeeld verleden ontstaat.¹² Deze theorie is veelvuldig toegepast op Noord-Ierland. Zo heeft Elizabeth Crooke onderzocht op welke manier musea kunnen bijdragen aan het samenbrengen van een verdeeld Noord-Ierland¹³ en hoe gemeenschapsbetrokkenheid in de museale sector bij kan dragen aan een beter begrip van verschillende identiteiten en verschillen in geschiedenis.¹⁴ John Nagle beschrijft in zijn artikel de manier waarop *St Patrick's Day* – een feestdag die door zowel katholieken als protestanten wordt gevierd – werd ingezet in Belfast in de hoop dat deze feestdag een brug zou kunnen slaan tussen de verschillende groepen in Noord-Ierland.¹⁵ Ook is er gekeken naar hoe de *Troubles* gerepresenteerd kunnen worden om een bredere verbinding tussen de groeperingen aan te gaan, in plaats van grotere verdeeldheid.¹⁶

De andere kant van het academische debat focust zich op de rol die erfgoed kan hebben in het stimuleren en representeren van verdeeldheid. John Ashworth en Brian Graham maken in de introductie van hun boek een opmerking die als basis kan fungeren voor de dit debat, namelijk dat, omdat erfgoed altijd behoort tot een bepaalde groep, het ook logischer wijs een groep uitsluit.¹⁷ Will Glendinning voegt hieraan toe dat cultureel erfgoed vaak de verdeeldheid in een samenleving

---

¹² Diana Walters, Daniel Laven, and Peter Davis, eds, *Heritage and Peacebuilding* (Suffolk: Boydell & Brewer, 2017), 1-5.

¹³ Elizabeth Crooke, "Confronting a Troubled History: which past in Northern Ireland's museums?," *International Journal of Heritage Studies* 7, no. 2 (2001): 119-136.

¹⁴ Elizabeth Crooke, "The politics of community heritage: motivations, authority and control," *International Journal of Heritage Studies* 16, no. 1-2 (2010): 16-29.

¹⁵ John Nagle, "Belfast St Patrick's Day Celebrations and the Act of Forgetting: Trying to Create Cross-Community Identities," *Anthropology in Action* 13, no. 1-2 (2006): 32-43.

¹⁶ Crooke, "Confronting a Troubled History," 119-136.

¹⁷ G. J. Ashworth en Brian Graham, red., *Senses of Place, Senses of Time* (Florence: Taylor and Francis, 2005), 5-6.

laat zien, omdat verschillende bevolkingsgroepen verschillende sporten beoefenen, verschillende evenementen herdenken en verschillende vlaggen ophangen.¹⁸ Dit effect is ook onderzocht in de context van Noord-Ierland. Neil Jarman beschrijft in zijn boek hoe symbolisme, en met name de parades die veelvuldig worden georganiseerd in Noord-Ierland, bijdragen aan de verdeling in de huidige samenleving. Tijdens de parades van de *Apprentice Boys*, een protestants genootschap, vierten de protestantse inwoners van Noord-Ierland de bevrijding van Derry/Londonderry door Willem van Oranje. Met het bevrijden van de stad hield Willem van Oranje het protestantisme in stand. De parades zijn zeer exclusies van aard, en er gaan vaak dreigementen of zelfs geweld richting de katholieke inwoners mee gepaard.¹⁹ Dominic Bryan beschrijft hoe de verschillende vlaggen, die van Ierland en het Verenigd Koninkrijk, voor verdere verdeeldheid zorgen. Hierbij onderzoekt hij het gebruik van deze vlaggen in publieke ruimtes en hoe verschillende groepen hiermee hun nationalistische overtuigingen bevestigen.²⁰ Cathal McCall onderzoekt de manier waarop de Ulster-Schotse identiteit is heruitgevonden in Noord-Ierland voor en door de protestantse unionisten. Deze ‘nieuwe’ identiteit bood de protestantse unionisten een oorsprongsmythe, een taal en cultuur, en een gemeenschappelijk bewustzijn. De identiteit zelf refereerde terug naar de geschiedenis die de Noord-Ieren deelde met Schotland, en was bewust opgezet als tegenbeweging tegen het Ierse nationalisme.²¹

In eerste instantie lijkt het onderzoek naar de rol van erfgoed in het Noord-Ierse conflict dus verzadigd. Echter, wanneer er verder wordt ingezoomd op de verschillende onderzoeken,

---

¹⁸ Will Glendinning, “A Conversation with Will Glendinning: Diversity Challenges in Northern Ireland,” in *Heritage and Peacebuilding*, red. Diana Walters, Daniel Laven en Peter Davis (Suffolk: Boydell & Brewer, 2017), 151.

¹⁹ Neil Jarman, *Material Conflicts: Parades and Visual Displays in Northern Ireland* (Oxford: Berg, 1997).

²⁰ Dominic Bryan, “Between the national and the civic: Flagging peace in, or a piece of, Northern Ireland?,” in *Flag, nation and symbolism in Europe and America*, red. Thomas Hylland Eriksen en Richard Jenkins (Londen en New York: Routledge, 2007).

²¹ Cathal McCall, “Political Transformation and the Reinvention of the Ulster-Scots Identity and Culture,” *Identities: Global Studies in Culture and Power* 9, no: 2 (2002): 197-218.

worden er een aantal dingen duidelijk. Ten eerste focussen de meeste van de onderzoeken zich op het post-conflict tijdperk en wordt er dus gekeken naar de manier waarop erfgoed een rol speelt bij het samenbrengen van de groeperingen *na de Troubles*. Daarnaast blijkt dat niet alle initiatieven die erfgoed implementeren in het samenbrengen van de protestantse unionisten en katholieke nationalistes succesvol zijn.²² Erfgoed heeft namelijk, wanneer het op een verkeerde of onbegrepen manier wordt ingezet, niet altijd een helend effect.²³ De gaten die in de academische literatuur aanwezig zijn, werden ook al opgemerkt door James Dingley, die zich in die introductie van zijn boek afvraagt waarom er nog steeds een grote verdeeldheid is in Noord-Ierland, en hoe het kan dat de inwoners van dit deel van de wereld elkaar lijken te discrimineren op basis van alleen het verschil in religie.²⁴

Dit onderzoek zal proberen een antwoord te vinden op deze probleemstelling, door veel verder dan de *Troubles* terug te gaan in de geschiedenis, en juist de rol van erfgoed te onderzoeken in de eerste jaren na de Ierse-onafhankelijkheidsoorlog. Door te analyseren hoe erfgoed en herinnering (*memory*) werden ingezet in de eerste jaren van Noord-Ierland onder het Britse bewind om een unionistisch Ulster te creëren, kan ook duidelijk worden gemaakt hoe de huidige verdeling van de samenleving in stand werd gehouden en werd verergerd. Helaas is er niet genoeg tijd of onderzoekscapaciteit om al het erfgoed uit deze tijd in heel Noord-Ierland te onderzoeken, en daarom wordt er gebruik gemaakt van een casus; het *Diamond War Memorial* in Derry/Londonderry dat in 1927 werd opgericht om de gevallen soldaten uit de Eerste Wereldoorlog te herdenken. Door het discours te analyseren dat in de loop van de jaren is ontstaan rondom het

---

²² Nagle, "Belfast St Patrick's Day Celebrations," 40-41.

²³ John Daniel Giblin, "Post-conflict heritage: symbolic healing and cultural renewal," *International Journal of Heritage Studies* 20, no. 5 (2014): 500.

²⁴ James Dingley, *Durkheim and National Identity in Ireland: Applying the Sociology of Knowledge and Religion* (New York: Palgrave Macmillan, 2015), 2.

oorlogsmonument, zal de volgende hoofdvraag worden beantwoord: **“Wat is de genealogie van het omstreden *Diamond War Memorial* en hoe heeft dat bijgedragen aan de verdere verdeling van de bevolking in Derry tussen 1927 en 1969?”**

Theoretisch kader

Erfgoed, herinnering en identiteit

Erfgoed is een term waarmee een breed scala aan artefacten, monumenten en zelfs rituelen en tradities wordt gedefinieerd. Het is daarom van belang voor dit onderzoek om nader te bepalen wat er nou precies wordt bedoeld met erfgoed. Erfgoed wordt meestal gedefinieerd als de manier waarop er in het heden wordt omgegaan met het verleden.²⁵ Hieraan zijn natuurlijke verschillende nuances verbonden. Zo benadrukken Graham *et al.* het feit dat het niet gaat om het volledige verleden, maar juist dat er delen worden geselecteerd, welke hedendaagse economische, culturele, politieke of sociale doelen vervullen.²⁶ De economische en culturele dimensies staan ook in de definitie van Mark McCarty centraal, die beargumenteert dat erfgoed de manier is waarop hedendaagse samenlevingen het verleden gebruiken als een cultureel construct of economisch gemeengoed.²⁷ Elizabeth Crooke en Thomas Maguire stellen dat erfgoed wordt gecreëerd door selectieve herinnering en opzettelijke verdoezeling.²⁸ John Ashworth voegt hier nog aan toe dat erfgoed een hedendaags concept is, dat is gecreëerd om aan de hedendaagse wensen te voldoen.²⁹ Smith gaat nog verder dan de bovengenoemde auteurs, en, nadat ze haar boek opent met de woorden “*There is, really, no such thing as heritage*”³⁰ gebruikt ze de rest van de hoofdstukken om uit te leggen wat ze precies verstaat onder erfgoed en het nut van erfgoed. Ze beargumenteert dat erfgoed niet

---

²⁵ Zie: Mark McCarthy, *Ireland's Heritages: Critical Perspectives on Memory and Identity* (Aldershot: Ashgate, 2005), 3; Giblin, “Post-conflict heritage,” 502; Graham, Ashworth en. Tunbridge, “The uses and abuses of heritage,” 32; Elizabeth Crooke en Thomas Maguire, red., *Heritage After Conflict: Northern Ireland* (New York: Routledge, 2018); Laurajane Smith, *Uses of Heritage* (London: Routledge, 2006), 44-45; Gregory Ashworth, Brian Graham en John E. Tunbridge, *Pluralising Pasts: Heritage, Identity and Place in Multicultural Societies* (London: Pluto Press, 2007), 3.

²⁶ Graham, Ashworth en. Tunbridge, “The uses and abuses of heritage,” 32.

²⁷ Mark McCarthy, *Ireland's Heritages: Critical Perspectives on Memory and Identity* (Aldershot: Ashgate, 2005), 3.

²⁸ Crooke en Maguire, *Heritage After Conflict*.

²⁹ Gregory Ashworth, “From History to Heritage – from Heritage to Identity: In search of concepts and models,” in *Building a New Heritage: Tourism, Culture, and Identity in the New Europe*, red. Gregory Ashworth en Peter Larkham (Londen en New York: Taylor & Francis Group, 2012), 16.

³⁰ Smith, *Uses of Heritage*, 11.

een ‘ding’ is, maar juist een cultureel proces waarbij processen van nagedachtenis samenwerken om het verleden in het heden te gebruiken. De plekken die worden aangewezen als erfgoedsites, andere artefacten en activiteiten zijn culturele werktuigen die dit proces kunnen ondersteunen.³¹

In het academische debat is erfgoed nauw verbonden met het concept ‘herinnering’ (*memory*). Herinnering wordt door John Nagle gedefinieerd als het proces waarin het verleden wordt gebruikt om aan hedendaagse behoeftes van bepaalde groepen te voldoen.³² James Wertsch stelt dat herinnering een bemiddelde daad van herdenken is.³³ Het verschil tussen herinnering en geschiedenis is een mate van *agency* en objectiviteit. Geschiedenis zou een objectief en chronologisch verhaal moeten zijn. De geschiedenis is van iedereen en tegelijkertijd van niemand. Herinnering daarentegen wordt in het heden gevormd door persoonlijke of collectieve nagedachtenis aan het verleden.³⁴ Het verschil tussen herinnering en erfgoed is veel moeilijker vast te stellen, maar grofweg kan er gezegd worden dat het bij herinnering vaak om de herdenking van eerdere gebeurtenissen gaat, en dat het dus vooral een gedachteproces is, welke individueel of collectief (*collective memory*) van aard kan zijn. Bij erfgoed gaat het om de betekenissen en waarden die worden gelinkt aan artefacten of activiteiten – materieel en immaterieel erfgoed – waardoor de geschiedenis wordt vertegenwoordigd in het heden.³⁵ Deze opvattingen over erfgoed en herinnering zijn ook terug te vinden in Pierre Nora’s concept van *lieux de mémoire*. Dit zijn plekken die belangrijke gebeurtenissen uit het verleden representeren in het heden. Een *lieu de*

---

³¹ Ibidem, 44-45.

³² Nagle, “Belfast St Patrick’s Day Celebrations,” 32.

³³ James V. Wertsch, *Voices of Collective Remembering* (Cambridge: Cambridge University Press, 2002), 17.

³⁴ Ibidem, 66; Pierre Nora, “Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire,” *Representations*, no. 26 (1989), 9.

³⁵ Brian Graham en Peter Howard, eds, *The Ashgate Research Companion to Heritage and Identity* (Abingdon: Taylor & Francis Group, 2008), 2.

mémoire is een kristallisatie van een collectieve herinnering. Dit kunnen monumenten zijn, maar ook straatnaambordjes en standbeelden.³⁶

Een laatste concept dat van belang is voor dit onderzoek is nationale identiteit. Erfgoed is één van de instrumenten die gebruikt kunnen worden in de ontdekking of schepping van de natiestaat, en het daaropvolgende behouden van de nationale identiteit.³⁷ Erfgoed kan een nationale identiteit en nationale samenhang promoten door een collectief bewustzijn te creëren met gedeelde historische ervaringen.³⁸ Daarnaast kan erfgoed helpen bij het maken van claims over het gebied of de inwoners van een natiestaat, en kan concurrerend erfgoed andere sociaal culturele groepen neutraliseren of zelfs absorberen³⁹ Ashworth en Graham hebben het in hun boek over dit verdelende effect van erfgoed, wat ze pakkend samenvatten in de eerdergenoemde opmerking dat, omdat erfgoed altijd behoort tot een bepaalde groep, het ook logischer wijs een groep uitsluit. Dit effect wordt versterkt wanneer het om nationaal erfgoed gaat. Erfgoed en herinnering kunnen dan gebruikt worden als een ‘ideologische wapenuitrusting’ waarmee geschiedenis en heerschappij van een bepaalde groep gelegitimeerd kan worden.⁴⁰ Wat hiermee wordt bedoeld is dat door bepaalde delen uit de geschiedenis actief aan te stellen als erfgoed, deze deel uit gaan maken van het dominante narratief en het collectieve geheugen. Dingen die niet als erfgoed worden aangewezen verdwijnen juist. Dit stelt overheden en andere invloedrijke instellingen in staat om bepaalde delen van de geschiedenis te legitimeren en anderen juist te ontkrachten.

---

³⁶ Nora, “Between Memory and History,” 7-24.

³⁷ Graham, Ashworth en. Tunbridge, “The uses and abuses of heritage,” 29.

³⁸ Sarah McDowell, “Heritage, Memory and Identity,” in *The Ashgate Research Companion to Heritage and Identity*, red. Brian Graham en Peter Howard (Abingdon: Taylor & Francis Group, 2008), 41.

³⁹ Graham, Ashworth en. Tunbridge, “The uses and abuses of heritage,” 29.

⁴⁰ Jarman, *Material Conflicts*.

Nieuw materialisme

Het bestuderen van een object in plaats van geschreven bronnen vraagt ook om een korte toelichting van de ‘materialismen’. Het onderzoeken van materiële artefacten als onderdeel van cultuurgeschiedenis wordt al lange tijd uitgevoerd door individuele onderzoekers, maar pas in de jaren zeventig van de vorige eeuw vond er een algemene ‘*material turn*’ plaats.⁴¹ Binnen deze beweging focusten historici op objecten in plaats van geschreven bronnen. Deze objecten reflecteerden namelijk, bewust of onbewust, de waarden en normen van de mensen die ze gemaakt of gebruikt hadden.⁴² Objecten konden, net als geschreven bronnen, gelezen worden om een beter beeld te krijgen van de mensen uit de tijd van het object zelf. Deze theorie over voorwerpen en objecten is zeker van belang voor dit onderzoek; er wordt meer bekend over de inwoners van Derry/Londonderry uit de twintigste eeuw door het monument te analyseren. Echter, om de onderzoeksvraag goed te kunnen beantwoorden moet vooral het nieuw materialisme toegepast worden. Deze recente stroming binnen de cultuurtheorie heeft meerdere speerpunten, waaronder het niet uitsluiten van verschillende wetenschappelijke stromingen, maar deze juist samenvoegen tot een interdisciplinaire aanpak. Wat nieuw materialisme vooral relevant maakt voor dit onderzoek is de vernieuwde visie op voorwerpen en artefacten. Waar deze bij het ‘gewone materialisme’ werden gezien als passieve transporteurs van menselijke ideeën, die alleen betekenis kregen door de manier waarop mensen ermee om gingen,⁴³ kent het nieuw materialisme een zekere mate van *agency* toe aan objecten. Materialiteit wordt gezien als een dynamisch en zelf-organiserend proces. In de woorden van Karen Barad, een van de toonaangevende onderzoekers binnen het nieuw materialisme, “*Matter is neither fixed nor given nor the mere end result of different processes.*”

---

⁴¹ Harvey Green, “Cultural History and the Material(s) Turn,” *Cultural History* 1, no. 1 (2012) 61–82.

⁴² Hans Schouwenburg, “Back to the Future?: History, Material Culture and New Materialism,” *International Journal for History, Culture and Modernity* 3, no. 1 (2015): 61.

⁴³ *Ibidem*, 61-62.

Matter is produced and productive, generated and generative. Matter is agentive, not fixed essence or property of things".⁴⁴ Materie reflecteert dus niet alleen de waarden en gedachteprocessen van mensen uit de tijd van de desbetreffende materie, het kan deze juist ook beïnvloeden. Hieruit volgend komt het idee dat niet-menselijke actoren een bijdrage leveren aan het creëren van de maatschappelijke wereld en de daarin bestaande sociale relaties. Ze interageren met, en geven vorm aan, andere entiteiten, waaronder mensen.⁴⁵ Deze theorie is voor een groot deel gebaseerd op de argumenten van Bruno Latour die stelt dat objecten deel zijn van een 'netwerk van relaties' en dat ze ook een actieve rol spelen in deze netwerken. Ze maken deel uit van het opzetten, in stand houden of verdwijnen van deze netwerken.⁴⁶ Volgens deze theorie zou een monument dus effect kunnen hebben op het denken en handelen van bevolkingsgroepen in een bepaalde tijd en plaats.

---

⁴⁴ Karen Barad, *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning* (Durham: Duke University Press, 2007), 137.

⁴⁵ Schouwenburg, "Back to the Future?," 65.

⁴⁶ Vicki Kirby, "Natural Convers(at)ions: Or, What if Culture was Really Nature All Allong" in *Material Feminisms*, red. Stacy Alaimo en Susan J Hekman (Bloomington: Indiana University Press, 2008), 225-233.

Methodologie

De methode die wordt toegepast om de invloed van het *Diamond War Memorial* door de tijd heen te analyseren, is die van Igor Kopytoff. Kopytoff beargumenteert in zijn artikel uit 1986 dat objecten niet bekeken en begrepen moeten worden gebaseerd op een momentopname uit hun bestaan. Hij gebruikt juist een economische manier van kijken en beschrijft dat processen van productie, uitwisseling en consumptie allemaal moeten worden meegenomen om een object te analyseren. Betekenis wordt toegekend aan objecten door sociale interactie, en hierbij is het niet van belang wat een object representeert, maar op welke manier en vanuit welk perspectief. Objecten worden dus cultureel geconstrueerd en een ‘culturele biografie’ van een object kan de betekenis van een object en de verschuivingen hierin door de jaren heen blootleggen. ‘Normale’ analyses behandelen natuurlijk ook het sociale aspect van objecten, maar hierin wordt het object vaak gezien als passief, in plaats van dynamisch.⁴⁷ Deze visie op objecten als dynamisch sluit ook goed aan bij het nieuw materialisme. Een culturele biografie kan de connectie tussen een monument en de gemeenschap blootleggen en laten zien hoe een object sociale betekenis heeft gekregen door veranderende contexten. De relatie tussen de gemeenschap en een monument kan tevens de veranderende waarden in een samenleving laten zien. Daarnaast kan uit deze interactie worden opgemaakt wat de functie van een monument is binnen de gemeenschap in een bepaalde tijd.⁴⁸

In deze scriptie zal ik aan de hand van Kopytoff’s theorie een culturele biografie opstellen van het oorlogsmonument in Derry/Londonderry. Hierbij ligt de focus van het onderzoek dus op de functie van het monument in een bepaalde tijd, en de interactie tussen de bevolkingsgroepen en het monument. In het eerste hoofdstuk zal ik de bouw van het monument, de aanloop naar de

---

⁴⁷ Igor Kopytoff, “The cultural biography of things: commoditization as process,” in *The Cultural Biography of Things: Commoditization As Process*, red. Arjun Appadurai (Cambridge: Cambridge University Press, 1986).

⁴⁸ John R. Stephens, “The cultural biography of a Western Australian war memorial,” *International Journal of Heritage Studies* 19, no. 7 (2013): 661-662.

onthulling en de onthulling zelf behandelen, hierbij luidt de deelvraag: **“Waarom werd het oorlogsmonument opgericht en hoe paste het monument in de verschillende manieren van oorlogshedenkingen?”**. In het tweede hoofdstuk wordt het tijdsbestek vanaf de onthulling tot uitbreken van de Tweede Wereldoorlog geanalyseerd. De periode tijdens de Tweede Wereldoorlog wordt bewust buiten beschouwing gelaten, omdat dit, als resultaat van de aanhoudende oorlog, een periode was waarin weinig culturele uitingen plaatsvonden rondom het monument. Het is daarom niet een relevante periode voor de culturele biografie van het oorlogsmonument in Derry/Londonderry. Het tweede hoofdstuk geeft antwoord op de vraag **“Hoe werd het oorlogsmonument in de tussenoorlogse jaren in gebruik genomen en genormaliseerd?”**. In het derde hoofdstuk pas ik de theorie van Kopytoff toe op de periode na de Tweede Wereldoorlog tot aan het uitbreken van de *Troubles*. Hier luidt de onderzoeksvraag **“Welke rol speelde het oorlogsmonument in de herdenkingsceremonies na de Tweede Wereldoorlog?”**. In het vierde en laatste hoofdstuk wordt een voorzet geven op de conclusie, en worden de bevindingen uit de vorige drie hoofdstukken gekoppeld aan de theorieën uit de inleiding.

Bronnen

Om de culturele biografie op te stellen zal een discours analyse uitgevoerd worden om het discours te bepalen dat er rondom het monument is ontstaan in de eerste decennia van haar bestaan. De bronnen die hiervoor gebruikt zullen worden, zijn voornamelijk primaire bronnen die zijn opgedeeld in twee subcategorieën. Allereerst wordt er gebruikt gemaakt van de archiefstukken uit het stadsarchief van Derry/Londonderry met betrekking tot het oorlogsmonument. Het archief in Derry/Londonderry bezit notulen van het comité voor de oprichting van het monument, verschillende brieven over het monument, contracten, bouwtekeningen en programmaboekjes van

de onthulling en andere plechtigheden waarin het monument een rol speelde. De bronnen uit het archief worden aangevuld met krantenartikelen uit de lokale kranten. In Derry/Londonderry bestonden in de twintigste eeuw twee verschillende kranten, die net zo gesegregeerd waren als de bevolking zelf. De *Londonderry Sentinel* was een protestantse krant, en publiceerde vaak uitgebreide verslagen van verschillende officiële, protestant unionistische, feestelijkheden. De *Derry Journal* was een katholieke krant, waarin vaak stukken stonden die het algemene beleid van de protestant unionistische overheid bekritiseerden. In het onderzoek is rekening gehouden met de mogelijke gekleurdheid van de bronnen.

Terminologie

Een laatste opmerking wat betreft terminologie is nog van belang. In het onderzoek worden de termen unionistisch/protestant en katholiek/nationalistisch vaak gecombineerd gebruikt. Dit komt omdat het overgrote deel van de unionisten protestant was, en de nationalist overwegend katholiek.⁴⁹ De termen unionist en nationalist worden als zelfstandig naamwoord gebruikt. Dit is een bewuste keuze, omdat dit onderzoek vooral focust op de Britse unionistische gevoelens tegenover de Ierse nationalistische. Het religieuze aspect is onlosmakelijk verbonden met de unionisten en de nationalist, en daarom zijn de termen protestant en katholiek als bijvoeglijk naamwoord toegevoegd. Op momenten dat de twee los van elkaar gebruikt worden – unionistisch/protestant en nationalistisch/katholiek – gaat het ook daadwerkelijk alleen over het religieuze of nationalistische element.

Daarnaast wordt de stad Derry/Londonderry in dit onderzoek bewust met beide namen benoemd. Tot aan de jaren zestig werd de stad door vrijwel iedereen ‘Derry’ genoemd. Tijdens de

---

⁴⁹ Kennedy-Pipe, *The Origins*, 5-15.

Troubles kreeg deze naam echter een katholiek nationalistische connotatie. In deze tijd werd ‘*Free Derry*’ het centrum voor de katholiek nationalistische burgerrechtenbeweging in Noord-Ierland. De protestantse unionisten reageerden hierop door de stad bij een andere naam te benoemen, welke een referentie bevatten naar de Britse hoofdstad.⁵⁰ Om neutraal te blijven in dit debat, wordt de stad aangeduid met de overkoepelende term Derry/Londonderry.

Ten slotte is het verschil tussen Verenigd Koninkrijk en Groot-Brittannië nog belangrijk voor het onderzoek. Deze termen worden vaak door elkaar heen gebruikt, maar hebben net een andere betekenis. Groot-Brittannië verwijst alleen naar het eiland waarop Engeland, Wales en Schotland liggen. Het Verenigd Koninkrijk omvat naast deze drie delen ook Noord-Ierland. In het onderzoek is bewust rekening gehouden met deze terminologie, dus wanneer het over Groot-Brittannië gaat, wordt Noord-Ierland niet hierin meegenomen.

---

⁵⁰ David Rudlin, Rob Thompson en Sarah Jarvis, *Urbanism* (Abingdon: Routledge, 2017).

Oprichting en onthulling van het *Diamond War Memorial*

1927

Tijdens de ‘*Great War*’ van 1914-1919 verloren vele duizenden jonge Britse mannen hun leven op het slagveld. Het grote aantal gevallen soldaten veroorzaakte een probleem voor het thuisfront, het was namelijk voor het eerst in de geschiedenis niet mogelijk om alle lichamen te repatriëren. Niet alleen waren sommige lichamen nooit teruggevonden of konden ze niet meer geïdentificeerd worden, ook de enorme hoeveelheid doden zorgde ervoor dat de lichamen eigenlijk niet van het Europese vasteland terug konden worden gebracht naar het Verenigd Koninkrijk. Om ervoor te zorgen dat alle doden een gelijke behandeling en begrafenis genoten, werd er in 1915 door de het Ministerie van Oorlog besloten dat geen van de lichamen gerepatriëerd mochten worden.⁵¹ In plaats daarvan werden alle lichamen begraven in Frankrijk en België op speciaal daarvoor bestemde en ontworpen begraafplaatsen.⁵² Dit veroorzaakte een probleem aan het thuisfront, waar voor het eerst in de geschiedenis geen lichamen waren om te begraven en te herdenken. Om het gebrek dat dit veroorzaakte in de gangbare manier van dodenherdenking op te lossen, gingen overheden en groepen binnen de bevolking aan de slag met oorlogsmonumenten. Deze konden dienen als focuspunt voor het collectieve verlies en verdriet.⁵³ Dit was ook het geval in Derry/Londonderry, waar in 1927 de *Diamond War Memorial* werd onthuld.⁵⁴

---

⁵¹ Catherine Moriarty, “Christian Iconography and First World War Memorials,” *Imperial War Museum Review*, no. 6 (1991): 63.

⁵² George Robb, *British Culture and the First World War* (London: Palgrave, 2014), 219.

⁵³ Catherine Moriarty, “Private Grief and Public Remembrance: British First World War Memorials,” in *War and Memory in the Twentieth Century*, red. M. Evans en K. Lunn (Oxford: Berg, 1997) 126.

⁵⁴ “Derry’s Tribute to Her Fallen Sons,” *Londonderry Sentinel*, 25 juni, 1927, 7-8.

Afbeelding 1: Onthullingsceremonie van het Diamond War Memorial, British Newspaper Archives

Het monument

Het oorlogsmonument in het centrum van Derry/Londonderry werd, net als in de rest van Noord-Ierland, gerealiseerd door een publiek comité met de burgermeester als initiatiefnemer en voorzitter. De burgermeester, die in zijn verkiezingscampagne had toegezegd een oorlogsmonument op te richten in de stad, vormde in 1919 het comité voor de oprichting van het oorlogsmonument.⁵⁵ Het monument werd betaald door middel van openbare donaties waarvoor oproepen werden gedaan in de krant. Het monument in Derry/Londonderry was een van de

---

⁵⁵ Bryanna Hocking, "Great Transformations: "Re-casting" Derry's Diamond War Memorial for the Demands of a "Shared" Future," *The Canadian Journal of Irish Studies* 38, no. 1/2 (2014): 233.

duurdere monumenten in Noord-Ierland; de beoogde kosten waren 5000 pond, waarvan een groot deel werd bekostigd door de verschillende bedrijven in de stad.⁵⁶

Ondanks het feit dat er in 1919 al een comité was opgericht, duurde het nog tot 1927 voordat het monument daadwerkelijk werd onthuld. Dit had verschillende oorzaken. Ten eerste vond het comité het niet verstandig om een monument te bouwen in de onzekere tijden van de Ierse Onafhankelijkheidsoorlog. Er werd daarom gewacht tot het land weer in een stabielere toestand verkeerde.⁵⁷ Daarnaast moest er een architect en een ontwerp worden gekozen voor het monument. Het comité stuurde een verzoek naar verschillende Britse steden met de vraag om foto's of tekeningen van hun oorlogsmonumenten,⁵⁸ en uiteindelijk werden de broers Sydney en Vernon March gekozen om het monument te ontwerpen en te bouwen.⁵⁹ De laatste horde die nu nog genomen moest worden was het verzamelen van de namen van de gevallen soldaten. Deze werden op het monument vertegenwoordigd in een lijst met namen. Er werd contact gezocht met de kerken in de stad en omgeving, zowel katholieke als protestante, om te vragen of zij de namen van de overleden mannen uit hun congregatie kon opsturen.⁶⁰ Uiteindelijk werd er een uitgebreide lijst opgesteld door de secretaris van het comité, welke op 11 november 1926 werd gepubliceerd in de *Londonderry Sentinel* en op 17 november in de *Derry Journal*.⁶¹ Hierna begon het proces waarin

---

⁵⁶ Catherine Switzer, *Unionists and Great War Commemoration in the North of Ireland, 1914-1939* (Dublin: Irish Academic Press, 2007), 61-66.

⁵⁷ "Londonderry War Memorial - Decision Of The Subscribers," *Londonderry Sentinel*, 7 juni, 1923, 2; Brief van Robert Anderson naar Maxwell Moore, 2 juni 1923, mss.3.8, War Memorial Collection, Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.

⁵⁸ Omzendbrief van J. M. Wilton, 25 november 1924, mss.3.21, War Memorial Collection, Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.

⁵⁹ Brief van Sydney March naar J. M. Wilton, 5 februari 1925, mss.3.21, War Memorial Collection, Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.

⁶⁰ Brieven van Robert Anderson naar kerken in Derry/Londonderry, 16 september 1926, mss.3.21, War Memorial Collection, Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.

⁶¹ "City of Londonderry – War Memorial," *Londonderry Sentinel*, 11 november, 1926, 6.

mensen bezwaar mochten maken of namen mochten toevoegen aan de lijst.⁶² In juni 1927 was monument klaar om onthuld te worden.⁶³

Visuele analyse

Het monument, dat in het midden van het oude stadscentrum op het plein genaamd ‘de Diamond’ staat, heeft een klassiek ontwerp. Het bestaat uit drie pilaren, waarvan de middelste het langste is, met daarop figuren van brons. Boven op de langste pilaar staat de personificatie van de overwinning met een laurier krans in haar handen. Op de andere twee pilaren staan een standbeeld van een matroos en een soldaat in actie. Beiden hebben een standaard uniform aan, en zijn niet in verband te brengen met een bepaald regiment. Op de basis van de middelste pilaar zijn vier bronzen panelen bevestigd, met daarop de namen van de gevallen soldaten. De inscriptie op de voorkant luidt: “*To our honoured dead and those who served*”.

---

⁶² Correspondentie tussen James Thompson en familieleden van overleden soldaten, 1926, mss.3.22, War Memorial Collection, Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.

⁶³ “Victory Enthroned,” *Londonderry Sentinel*, 24 mei, 1927, 4.

Afbeelding 2: Huidige staat Diamond War Memorial, eigen beeldmateriaal

Over zowel de vorm als over de gebruikte materialen is goed nagedacht. De gebruikte steensoort, Portlandsteen, werd ook gebruikt voor de grafstenen op de begraafplaatsen in Frankrijk en België. Het brons van de standbeelden moest traditie, tijdloosheid en soliditeit uitstralen.⁶⁴ Daarnaast is het ook opvallend dat er gekozen is voor een figuurlijk standbeeld, en niet een kruis. Kruizen waren een populaire keuze voor oorlogsmonumenten in Groot-Brittannië,⁶⁵ en ook in Ierland werden oorlogsmonumenten in de vorm van Keltische kruizen opgericht. Hoewel dit een logisch compromis lijkt voor Noord-Ierland, werden er in dit deel van het Verenigd Koninkrijk nauwelijks kruizen gebruikt in oorlogsmonumenten. Verder ontbreekt er in het hele monument symboliek die specifiek naar Ierland of Noord-Ierland verwijst, wat binnen de algemene trends met betrekking tot oorlogsmonumenten in dit gebied viel.⁶⁶

De onthullingsceremonie

De onthullingsceremonie vond plaats op 23 juni 1927 om half een in de middag. De voorzitter van het comité en oud burgermeester van de stad, Robert Anderson, zou de ceremonie voorleiden. Helaas was hij ziek op de dag van de onthulling, en zijn vrouw nam deze taak dan ook voor hem waar.⁶⁷ De daadwerkelijke onthulling van het monument werd gedaan door generaal-majoor Ready, bevelhebber van de troepen in Noord-Ierland.⁶⁸ De ceremonie was niet een publiekelijk toegankelijke aangelegenheid, een uitnodiging was vereist de ceremonie bij te kunnen wonen. De hertog en hertogin van Abercorn en de Noord-Ierse ministers van financiën, handel, onderwijs en

---

⁶⁴ Gill Abousnougou en David Machin. "Analysing the Language of War Monuments," *Visual Communication* 9, no. 2 (2010): 145.

⁶⁵ Moriarty, "Christian Iconography," 63-75.

⁶⁶ Switzer, *Unionists and Great War Commemoration*, 81.

⁶⁷ "Derry's Tribute to Her Fallen Sons," *Londonderry Sentinel*, 25 juni, 1927, 7-8.

⁶⁸ Programmaboekje, 1927, mss.3.19, War Memorial Collection, Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.

arbeid waren deel van de genodigden, maar ook de leden van de verschillende regimenten, zoals van de 10e Bataljon Koninklijke Inniskilling Fusiliers en van de 36e (Ulster) Divisie, beide overwegend protestants unionistische regimenten. Daarnaast werden er vertegenwoordigers uitgenodigd van het leger, de koninklijke luchtmacht, de verpleegkundige diensten en de *Honourable Irish Society*, een protestants genootschap dat was opgericht tijdens de Volksplantingen in Ulster. De leden van de *British Legion*, een liefdadigheidsorganisatie voor leden en veteranen van de Britse strijdkrachten, zouden zorgen voor een erewacht. Ook was er een koor aanwezig met leden uit verschillende kerkkoren uit de stad.⁶⁹ Dit was vrijwel het enige religieus gemixte onderdeel van de ceremonie.

De ceremonie begon met de inspectie van de erewacht door generaal-majoor Ready, waarna de band en het koor een versie van de *'Recessional'* zongen. Daarna werd het monument, dat was verborgen onder een grote *Union Jack*, onthuld door de generaal, die vervolgens een speech hield, gevolgd door een minuut stilte. Deze werd beëindigd door tromgeroffel en een opvoering van de hymne *'The Supreme Sacrifice'*. Hierna nam de burgermeester formeel het eigenaarschap van het monument over van het comité, en werden er kransen gelegd; door de burgermeester namens de inwoners van Derry/Londonderry, door generaal-majoor Ready namens het Noord-Ierse District, en door raadslid Crawford H. M'Cay namens de *British Legion*. Afsluitend werd het Britse volkslied *'God save the King'* gezongen, en kreeg het publiek de kans om kransen te leggen.⁷⁰

---

⁶⁹ Uitnodigingen verstuurd door James Thompson, 1927, mss.3.26, War Memorial Collection, Derry City and Strabane District Council Archive, Derry; "Derry's Tribute to Her Fallen Sons," *Londonderry Sentinel*, 25 juni, 1927, 7-8.

⁷⁰ Programmaboekje, 1927, mss.3.19, War Memorial Collection, Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.

Oorlogsherdenkingen in Noord-Ierland

De oprichting en de vorm van het oorlogsmonument in Derry/Londonderry volgde de algemene trends in Noord-Ierland wat betreft oorlogsherdenkingen. Deze verschilde van de manier waarop de oorlog werd herdacht in de Vrije Staat Ierland, en dat had alles te maken met de manier waarop de oorlog was ervaren door de inwoners van dit deel van het eiland. Tijdens de Eerste Wereldoorlog kwam de strijd voor *Home Rule* hier tot een hoogtepunt met de Paasopstand in 1916, en niet lang na het einde van de oorlog werd een groot deel van Ierland onafhankelijk. De Ierse Vrije Staat richtte dan ook liever monumenten op om de recent verworven onafhankelijkheid te vieren.⁷¹ De herinnering van de oorlog was voor de meeste Ieren niet alleen ondergeschikt aan de onafhankelijkheidsopstanden en -oorlog, het was zelfs een onderwerp van nationale schaamte. Deelname aan de Eerste Wereldoorlog betekende namelijk het dienen in het Britse leger, wat door veel Ieren als een imperialistisch instituut werd gezien. Tot aan de jaren tachtig van de negentiende eeuw heerste er dan ook een zekere mate van ‘nationaal geheugenverlies’ als het ging om deelname aan de oorlog,⁷² en veteranen die terugkeerde uit de oorlog werden niet heugelijk binnengehaald, maar er werd juist op ze neergekeken.⁷³ Voor veel Ieren was de oorlog ook nog niet over; het einde was pas bereikt op het moment dat Noord- en Zuid-Ierland weer verenigd waren en er een vrij Ierland zou zijn.⁷⁴ Dit alles had als gevolg dat er weinig nationale oorlogsmonumenten werden opgericht. De monumenten die voortkwamen uit lokale initiatieven waren vaak Christelijke kruizen waarop de namen van de gevallen soldaten in het Gaelisch werden opgeschreven.⁷⁵ Tijdens de

---

⁷¹ John Turpin, “Monumental Commemoration of the Fallen in Ireland, North and South, 1920-60,” *New Hibernia Review / Iris Éireannach Nua* 11, no. 4. (winter 2007): 107-108.

⁷² Keith Jeffery, “Commemoration and the hazards of Irish politics,” in *Remembering the First World War*, red. Bart Ziino (Londen: Routledge, 2015).

⁷³ Jane Leonard, “Facing ‘the Finger of Scorn’: Veterans’ Memories of Ireland after the Great War,” in *War and Memory in the Twentieth Century*, red. M. Evans en K. Lunn (Oxford: Berg, 1997).

⁷⁴ Nuala C. Johnson, “The spectacle of memory: Ireland’s remembrance of the Great War, 1919,” *Journal of Historical Geography* 25, no. 1 (1999): 55-56.

⁷⁵ Turpin, “Monumental Commemoration,” 109.

vredevieringen in 1919 werden in sommige steden zwarte vlaggen gehesen in plaats van de *Union Jack*, werden rood-wit-blauwe insignes van mensen hun borst afgegrist, en ook papaverspeldjes, het nationale symbool van herdenkingen in Groot-Brittannië, waren niet veilig. Dit alles resulteerde in grote rellen tijdens nationale herdenkingen in de Ierse Vrije Staat.⁷⁶

Noord-Ierland, dat niet onafhankelijk was geworden maar onderdeel was gebleven van het Verenigd Koninkrijk, herdacht de oorlogshelden en slachtoffers op een manier die gelijkend was aan de rest van Groot-Brittannië. De eerste oorlogsmonumenten die bedoeld waren om het individuele verdriet en verlies van de mensen te centraliseren, werden opgericht in Groot-Brittannië. De twee bekendste voorbeelden hiervan staan in Londen. De eerste cenotaaf – een monument dat als symbolisch graf wordt opgericht voor overledenen wiens stoffelijk overschot niet begraven kan worden – werd ontworpen door Edwin Luytens. De feestelijkheden op de Dag van de Overwinning (*Victory Day*) die in 1919 werden gehouden waren rondom dit monument contenteert. Een paar maanden later werd ter ere van de viering van Dag van de Wapenstilstand (*Armistice Day*) ook de ‘Tombe van de onbekende soldaat’ onthuld in *Westminster Abbey*. Deze twee nationale monumenten dienden vaak als inspiratie voor de vele lokale monumenten die overal in het Verenigd Koninkrijk werden opgericht.⁷⁷ In Noord-Ierland werden in de tussenoorlogse periode 62 publieke monumenten opgericht. Een nationaal monument bleef echter uit, en de monumenten kwamen vooral voort uit lokale initiatieven.⁷⁸ Noord-Ierland volgde Groot-Brittannië ook wat betreft de publieke herdenking van de doden. Sinds 1919 werd ook in Noord-Ierland elk jaar op 11 november de Dag van de Wapenstilstand gevierd.⁷⁹ Naast het overnemen van bestaande

---

⁷⁶ Leonard, “Facing ‘the Finger of Scorn’,” 66; Johnson, “The spectacle of memory,” 51-52.

⁷⁷ Robb, *British Culture*, 212-213.

⁷⁸ Switzer, *Unionists and Great War Commemoration*, 56-61.

⁷⁹ Catherine Switzer, “Conflict Commemoration Amongst Protestants in Northern Ireland,” in *Senses of Place: Senses of Time*, red. G. J. Ashworth en B. Graham (Aldershot: Ashgate, 2005).

tradities, werden er in Noord-Ierland ook elementen toegevoegd aan de bestaande tradities. Zo maakte de herinnering van de Slag aan de Somme (1916) een groot deel uit van oorlogshedenkingen. In deze bloederige strijd verloor het Britse leger vele levens, waaronder ook vele soldaten uit Noord-Ierland. Toch werd deze slag door de protestantse unionisten op een positieve manier herinnerd; het was namelijk de 36ste Ulster divisie die als een van de meest succesvolle regimenten uit de strijd kwam. Deze divisie bestond bijna volledig uit protestantse unionisten, en was voor het uitbreken van de oorlog al in het leven geroepen om de Ierse rebellen die streken voor *Home Rule* te weerstaan.⁸⁰ De opname van de protestantse herdenking aan de Slag aan de Somme, gecombineerd met het feit dat de katholieke nationalist in de Ierse Vrije Staat deelname aan de oorlog liever vergaten dan vierden, zorgde ervoor dat deelname aan oorlogshedenkingen in Noord-Ierland een zeer politiek geladen bezigheid werd.⁸¹

---

⁸⁰ John Horne, "Ireland at the Somme," *History Today*, 57, no. 4 (2007): 13.

⁸¹ Nuala C. Johnson, *Ireland, the Great War and the Geography of Remembrance*, (Cambridge: Cambridge University Press, 2003), 56-79; Jarman, *Material Conflicts*; Turpin, "Monumental Commemoration."; James Loughlin, "Mobilising the sacred dead: Ulster unionist, the Great War and politics of remembrance," in *Ireland And The Great War: 'A War To Unite Us All?'* red. A. Gregory en S. Paseta (Manchester: Manchester University Press, 2002).

Reflectie

In eerste instantie lijkt het monument voornamelijk als functie te hebben om de gevallen soldaten te herdenken. Het initiatief voor het monument werd net na de oorlog, in 1919, genomen in een tijd dat er overal in het Verenigd Koninkrijk monumenten werden geplaatst om de gevallen soldaten te eren en herdenken. De oproep voor donaties werd zowel in de protestantse Londonderry *Sentinel* als in de katholieke *Derry Journal* geplaatst, net als de lijst met namen van de gevallen soldaten.⁸² Na de publicatie in de krant werden er formulieren gestuurd naar de familieleden van gevallen soldaten waarvan nog niet alle informatie gevonden was, en familieleden konden zelf gesneuvelde mannen aandragen. Er werden vele verzoeken afgewezen, maar dit was vrijwel altijd gebaseerd op het feit dat de overledene niet uit de stad Derry/Londonderry afkomstig was, er had niet had gewoond, of dat de persoon in kwestie was overleden na het einde van de oorlog. Religieuze overtuiging komt niet één keer voor als basis voor een weigering.⁸³ De uiteindelijke lijst zoals deze is opgenomen in het monument toont dan ook alleen de naam, rang en het regiment waarin iemand gediend had. De namen zijn op alfabetische volgorde gerangschikt en er wordt dus geen voorkeursbehandeling gegeven in de lijst.

Echter, bij het opstellen van een culturele biografie van een monument moet er niet alleen gekeken worden naar het desbetreffende monument en de oprichting ervan, maar juist ook naar de interactie tussen een object en de samenleving eromheen. In het geval van de *Diamond War Memorial* lijkt dat tot twee verschillende conclusies. Ten eerste, de collectieve culturele herinnering met betrekking tot de Eerste Wereldoorlog van de verschillende bevolkingsgroepen in

---

⁸² “City of Derry War Memorial Fund,” *Londonderry Sentinel*, 27 februari, 1919, 2; “City of Derry War Memorial Fund,” *Derry Journal* 9 juni, 1919, 2; “City of Londonderry – War Memorial,” *Londonderry Sentinel*, 11 november, 1926, 6.

⁸³ Correspondentie tussen James Thompson en familieleden van overleden soldaten, 1926, mss.3.22, War Memorial Collection, Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.

Derry/Londonderry. De protestantse unionisten dachten met trots terug aan hun deelname in de *Great War* en voor deze groep bood het zelfs een kans om hun loyaliteit aan het Britse Koninkrijk te bevestigen. Het monument dient een specifiek cultureel doel, en kan daarom ook als erfgoed worden bestempeld. Voor de katholieke nationalistenaarentegen, was deelname aan de oorlog een doorn in het oog. Wat hun betreft was deelname verraad, omdat er was gevochten voor de ‘overheerser’: het Britse Rijk. Het monument is dus, ondanks de ogenschijnlijk goede bedoelingen van de opdrachtgevers, toch exclusief van aard. Het herdenkt een periode die maar een deel van de inwoners in Derry/Londonderry zich actief wilde herinneren, en die het andere deel van de bevolking liever wilde verdoezelen.

Ten tweede, is het monument zelf niet de enige uiting van de oorlogsherdenking in de vroege naoorlogse jaren, de onthullingsceremonie is minstens net zo belangrijk. Waar het monument symboliek die verwijst naar Ierland, Ulster en Groot-Brittannië achterwegen laat, zit de onthullingsceremonie vol van unionistische symboliek. Dit gaat veel verder dan alleen de lijst van genodigden, met leden uit de unionistische overheid, leden van de Britse aristocratie en vertegenwoordigers van de Britse krijgsmacht, de *British Legion* en andere pro-Britse instanties zoals de *Honourable Irish Society*. Het gebruik van de *Union Jack*, de vlag van het Verenigd Koninkrijk, ten opzichte van een neutraal doek is ook een bewuste keuze waarmee de politieke affiliatie duidelijk wordt gemaakt, en het unionisme werd verkozen boven het nationalisme. Daarnaast is de keuze in liederen opvallend. Het ‘*God save the King*’ is natuurlijk een duidelijk voorbeeld van unionistische, pro-Britse symboliek, maar ook de ‘*Recessional*’ en ‘*The Supreme Sacrifice*’ voeren unionistische boventonen. De ‘*Recessional*’, oorspronkelijk een gedicht geschreven door Rudyard Kipling voor het diamanten jubileum van koningin Victoria,

representeert de Britse monarchie, het Britse rijk en haar wereldwijde imperialisme.⁸⁴ Ten slotte zit de speech die generaal-majoor Ready gaf vol met referenties naar het unionisme. Zo begon hij zijn speech met een uiting van dankbaarheid dat hij juist in Derry/Londonderry een oorlogsmonument mocht onthullen, omdat dit een stad was “[...] *whose history is an example to the whole Empire for its loyalty and devotion to the Crown.*”⁸⁵ Met deze woorden refereerde hij naar het verleden van de stad, dat in 1689 weerstand bood aan de katholieke koning James II en de stadpoorten dichtield in plaats van zich over te geven. Een gebeurtenis die nog altijd gevierd wordt in Derry/Londonderry met een parade en een feest in december.⁸⁶ De onthullingsceremonie, in tegenstelling tot het monument zelf, heeft een overwegend unionistisch karakter.

---

⁸⁴ *A Study Guide for Rudyard Kipling's 'Recessional'* (Farmington Hills: Gale, Cengage Learning, 2016).

⁸⁵ “Derry’s Tribute to Her Fallen Sons,” *Londonderry Sentinel*, 25 juni, 1927, 7.

⁸⁶ Anthony Buckley, “‘We’re Trying to Find Our Identity’: uses of history among Ulster Protestants,” in *History and ethnicity*, red. Elizabeth Tonkin, Maryon McDonald en Malcolm Chapman (Londen: Routledge, 1989).

Ingebruikneming van het monument

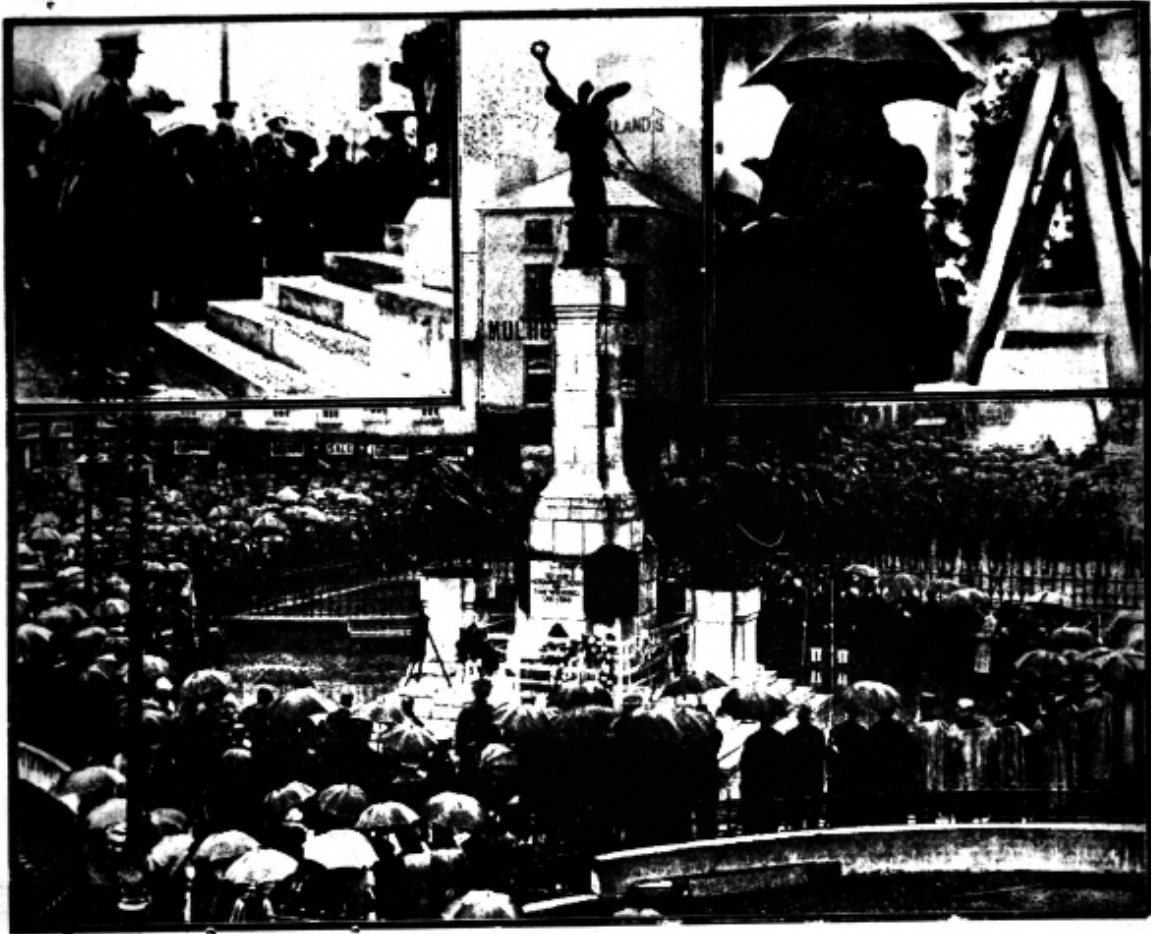
1927-1940

Op een regenachtige ochtend in november 1927 verzamelde in Derry/Londonderry een grote menigte in het stadcentrum. Deze 11 november luidde het negende jaar na de tekening van de wapenstilstand in. *An sich* niet een bijzonder jubileum, maar onder de verzamelde mensenmassa was toch enthousiasme te voelen. Dit was namelijk de eerste vredesviering sinds het oorlogsmonument in de *Diamond* was onthuld, waarmee een focus was gegeven aan de viering. Het monument stond dan ook centraal in de plechtigheden van de dag. Om 10:30 namen de leden van het 1^e bataljon van de Sherwood Foresters hun positie in aan de noordkant van het plein, waar zij de erewacht vormden. Aan de andere kant van het plein stonden de leden van het *British Legion* in vol ornaat. De burgemeester, functionarissen en vertegenwoordigers van relevante organisaties marcheerden vervolgens naar het monument waar ook zij plaatsnamen tussen het publiek. Om iets voor 11:00 begon de band met het spelen van de begrafenismars van Chopin, direct gevolgd door de “*Londonderry Air*” en de “*Last Post*”. Terwijl de laatste noten wegebden werd het doodstil op het plein en in de rest van de stad. Overal zwegen de mensen. Niet alleen in Derry/Londonderry, maar door heel het Britse Rijk waren de mensen twee minuten stil om de gevallen soldaten te herdenken en te eren. Na de stilte werden er nog enkele liederen gezongen, waaronder het nationale volkslied. Kort daarop werden er door verschillende mensen kransen gelegd bij het monument.⁸⁷

---

⁸⁷ “Remembrance Day in Derry,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1927, 5.

Armistice Day in Londonderry.

Scene at the War Memorial during the Singing of "Land of Hope and Glory." Colonel Dumbell, D.S.O., after Laying on Wreath from all Ranks of the Londonderry Garrison. The Mayor Laying on the Corporation Wreath.

Afbeelding 3: Dag van de Wapenstilstand in 1927, British Newspaper Archive

Deze ceremonie was de eerste van velen die de *Diamond War Memorial* centraal stelden in de plechtigheden. Vanaf haar oprichting speelde het monument een hoofdrol in de herdenking van de Eerste Wereldoorlog in Derry/Londonderry. In de jaren die volgden, tot aan het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, vond de Wapenstilstand ceremonie steeds plaats bij het monument. Op zich is het herdenken van de gevallen soldaten bij een oorlogsmonument dat is opgericht voor diezelfde gevallen soldaten niet gek. En, alhoewel de *Londonderry Sentinel* overduidelijk uitvoeriger verslag

deed van de plechtigheden dan de *Derry Journal*,⁸⁸ waren mensen van alle klassen en religieuze overtuigingen welkom bij deze publieke ceremonies. Deze herdenkingsplechtigheden dienen echter in een breder kader geanalyseerd te worden, om de achterliggende symboliek duidelijk te kunnen maken.

Dag van de Wapenstilstand

Kort na de Eerste Wereldoorlog tijdens de eerste vredesvieringen en herdenkingsceremonies werd de vorm bepaald waarin deze vieringen nog jaren plaats zouden vinden. De Dag van de Wapenstilstand werd in 1919 voor het eerst gevierd in heel het Verenigd Koninkrijk, met de vieringen in Londen als de grootste en meest uitgebreide. In de opvolgende jaren werd de symboliek rondom de Dag van de Wapenstilstand verder uitgebreid, en de bekendste tradities zijn de twee minuten stilte, de Cenotaaf, de Onbekende Soldaat en de papaver (*poppy*).⁸⁹ De twee minuten stilte die traditiegetrouw werden gehouden vanaf 11:00 op 11 november ter ere van het tekenen van het vredesverdrag, werd ingevoerd tijdens de eerste Dag van de Wapenstilstand in Londen, en werd aangekondigd in de krant als een persoonlijk verzoek van de koning.⁹⁰ Deze traditie laat ook goed de relatie tussen het individuele verlies en de collectieve herinnering zien. Het was een gebedsmoment voor de individuele deelnemers, dat zo krachtig werd doordat de hele menigte stil was.⁹¹ De cenotaaf en de Onbekende soldaat werden in Londen vertegenwoordigd door de Cenotaaf van Luytens en de Tombe van de Onbekende soldaat in *Westminster Abbey*.⁹² De papaver groeide uit tot een van de meest bekende symbolen van de oorlogsherdenking in het

---

⁸⁸ "Derry War Memorial," *Derry Journal*, 24 juni, 1927, 11.

⁸⁹ Jenny Macleod en Yvonne Inall, "A century of Armistice Day: memorialisation in the wake of the first world war," *Mortality* 25, no. 1 (2020): 48.

⁹⁰ Switzer, *Unionists and Great War Commemoration*, 101-105.

⁹¹ Macleod en Inall, "A century of Armistice Day," 52.

⁹² Robb, *British Culture*, 212-213.

Verenigd Koninkrijk. De oorsprong van deze papaversymboliek is terug te leiden naar de slagvelden in Vlaanderen, waar de papaver als eerste bloem terug groeide te midden van de totale vernietiging van de oorlog.⁹³ Dit beeld werd wereldberoemd door een gedicht van kolonel John McCrae: “*In Flanders fields the poppies blow / Between the crosses, row on row*”.⁹⁴ Het gedicht werd gepubliceerd in een Brits magazine in 1915, waarna het *British Legion* de bloem aannam als hun embleem. Vanaf 1921 begon het *British Legion* papaverspeldjes te verkopen op de Dag van de Wapenstilstand voor het goede doel, en vanaf dat moment groeide de papaver uit tot een integraal onderdeel van de oorlogsherdenkingen in het Verenigd Koninkrijk.⁹⁵

Deze tradities werden door het hele Britse Rijk overgenomen en geïmplementeerd in de lokale oorlogsherdenkingen, zo ook in Derry/Londonderry. Naast het feit dat er een cenotaaf is gebouwd met het figuur van een onbekende soldaat, zijn ook de twee minuten stilte en de papaverspeldjes helemaal geïncorporeerd in de Dag van de Wapenstilstand ceremonies in Derry/Londonderry. Al vanaf 11 november 1919, tijdens de eerste viering van de Dag van de Wapenstilstand, werd in Derry/Londonderry de twee minuten stilte in acht genomen. Het werk werd neergelegd en mensen stonden stil in de straat zodat het overal in de stad stil was om 11:00.⁹⁶ Ook nadat het oorlogsmonument was onthuld en dit het focuspunt was geworden van de Dag van de Wapenstilstand ceremonies, was de twee minuten stilte nog een belangrijk onderdeel van de dag en waren de aanwezigen bij het oorlogsmonument traditiegetrouw stil op 11 november om 11:00.⁹⁷

---

⁹³ Jennifer Iles, “In remembrance: the Flanders poppy,” *Mortality* 13, no. 3 (2008): 201-202.

⁹⁴ ““In Flanders Fields the Poppies Blow,”” *Londonderry Sentinel*, 11 november, 1922, 5.

⁹⁵ Switzer, *Unionists and Great War Commemoration*, 101-105.

⁹⁶ “Observance in Londonderry,” *Londonderry Sentinel*, 13 november, 1919, 3.

⁹⁷ “Remembrance Day in Derry,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1927, 5; “Remembrance Day,” *Londonderry Sentinel*, 13 november, 1928, 3; “The Great Silence,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1929, 5; “Remembrance Day,” *Londonderry Sentinel*, 3 juli, 1930, 3; “Remembrance Day,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1931, 5; “Derry’s Fallen – How Remembrance Day was Observed,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1932, 5; “Armistice Day,” *Londonderry Sentinel*, 11 november, 1933, 7; “Derry’s Dead,” *Londonderry Sentinel*, 13 november, 1934, 3; “Remembrance Day,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1935, 7; “Remembrance Day,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1936, 5; “Armistice Day in Derry,” *Londonderry Sentinel*, 13 november, 1937, 4; “The Armistice,”

Ook de papaverspeldjes waaiden vanuit Londen over naar Noord-Ierland en Derry/Londonderry. In het eerste jaar werden er nog maar weinig verkocht, maar in 1922 werd er in Derry/Londonderry bijna 300 pond verdiend aan de verkoop van de papaverspeldjes,⁹⁸ en publiceerde de *Londonderry Sentinel* het originele gedicht van McCrae.⁹⁹ De papaver bleef een belangrijk symbool van de oorlogsherdenking. De papaverspeldjes keerde jaarlijks terug, en regelmatig werden kransen met papavers gemaakt voor de herdenkingsceremonie.¹⁰⁰ Andere tradities die elk jaar herhaald werden bij de ceremonie op de Dag van de Wapenstilstand, waren de Erewacht, de aanwezigheid van belangrijke ambtenaren en militairen, en het leggen van kransen bij het oorlogsmonument. De *British Legion* was ook elk jaar aanwezig bij de plechtigheden, en legde traditiegetrouw een van de kransen.¹⁰¹

Deze tradities lijken op het eerste oog niet buitensporig unionistisch. Toch is goed terug te zien dat de katholieke nationalistische inwoners van Derry/Londonderry, die massaal weigerde aanwezig te zijn bij de ceremonie. In de *Londonderry Sentinel* werd deze groep omschreven als disrespectvol tegenover hun eigen doden, en werd benadrukt dat de ceremonie een inclusieve aangelegenheid was waarbij klasse en religie niet uitmaakten. De *Derry Journal* schreef als reactie

---

Londonderry Sentinel, 12 november, 1938, 7; “Remembrance in Churches,” *Londonderry Sentinel*, 14 november, 1939, 3; “Remembrance Day,” *Londonderry Sentinel*, 9 november, 1940, 5.

⁹⁸ Switzer, *Unionists and Great War Commemoration*, 104.

⁹⁹ “Poppy Day in Derry,” *Londonderry Sentinel*, 11 november, 1922, 5.

¹⁰⁰ “Remembrance Day,” *Londonderry Sentinel*, 25 oktober, 1934, 7.

¹⁰¹ “Remembrance Day in Derry,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1927, 5; “Remembrance Day,” *Londonderry Sentinel*, 13 november, 1928, 3; “The Great Silence,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1929, 5; “Remembrance Day,” *Londonderry Sentinel*, 3 juli, 1930, 3; “Remembrance Day,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1931, 5; “Derry’s Fallen – How Remembrance Day was Observed,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1932, 5; “Armistice Day,” *Londonderry Sentinel*, 11 november, 1933, 7; “Derry’s Dead,” *Londonderry Sentinel*, 13 november, 1934, 3; “Remembrance Day,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1935, 7; “Remembrance Day,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1936, 5; “Armistice Day in Derry,” *Londonderry Sentinel*, 13 november, 1937, 4; “The Armistice,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1938, 7; “Remembrance in Churches,” *Londonderry Sentinel*, 14 november,

dat het onmogelijk was voor de katholieke nationalisten om de ceremonie bij te wonen om hun oorlogshelden te herdenken. De Wapenstilstandsherenking had namelijk een imperialistisch karakter gekregen, en door de ceremonie bij te wonen zouden ze de imperialistische idealen inherent goedkeuren. Door de ceremonie te boycotten werden dus niet de gevallen soldaten uit het oog verloren, maar spraken de katholieke nationalisten zich uit tegen de unionistische idealen. In de daaropvolgende jaren werd er vaker in de krant genoemd dat geen van de nationalistische leden van de *Londonderry Corporation* of enige andere publieke instanties, deelnamen aan de plechtigheden.¹⁰² Ook de symboliek van de papaverspeldjes zorgde voor onrust onder de katholieke nationalistische bevolking van Derry/Londonderry. Er werden flyers opgehangen die het dragen van deze speldjes ontmoedigden, winkels waar ze werden opgeslagen werden vernield en in sommige gevallen werden ze zelfs van mensen hun borstkas gerukt.¹⁰³

Wat ooit was begonnen als een publiekelijk toegankelijke ceremonie om de gevallen soldaten uit de Eerste Wereldoorlog te herdenken rondom een monument dat was opgericht met precies hetzelfde doeleinde, veranderde in de tussenoerlogse jaren dus in een unionistische aangelegenheid. Niet omdat dit openlijk werd uitgesproken, maar omdat het monument en de feestelijkheden waren doordrongen van Unionistische symboliek. Volgens een nationalistische ‘toeschouwer’ in de *Derry Journal* werd het een “*ali-British display – Britain’s Flag, Britian’s army, Britain’s anthem, and Britians Protestant hymns.*”¹⁰⁴

---

¹⁰² “The Lesson the War Dead Teach,” *Derry Journal*, 12 november, 1934, 4; “Derry’s Fallen – How Remembrance Day was Observed,” *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1932, 5.

¹⁰³ “Poppy Notices Removed,” *Derry Journal*, 13 november, 1933, 8; “Poppy Window Smashing in Bray,” *Derry Journal*, 13 november, 1933, 7; “Ballyshannon Scenes,” *Londonderry Sentinel*, 15 november, 1932, 2; Leonard, “Facing ‘the Finger of Scorn’,” 66.

¹⁰⁴ “Chronicle and Comment,” *Derry Journal*, 16 november, 1936, 8.

Slag aan de Somme

Naast de viering van de Dag van de Wapenstilstand op 11 november vond in Noord-Ierland ook jaarlijks de herdenking aan de Slag aan de Somme plaats. In deze eerdergenoemde strijd verloren veel protestantse mannen uit Noord-Ierland hun leven. De eerste dag van de Slag aan de Somme viel toevallig samen met de viering van de Slag aan de Boyne (1690). Al sinds de achttiende eeuw hielden de protestantse unionisten in Noord-Ierland op deze dag parades om de overwinning te vieren van de protestantse koning Willem de III op de katholieke en afgezette koning Jacobus II, en daarmee de overwinning van het protestantisme op het katholicisme.¹⁰⁵ De herdenking aan de Somme werd geïncorporeerd in de al bestaande activiteiten. Beide stonden ze namelijk symbool voor eenzelfde ambitie: het versterken en aanmoedigen van de nationale en imperialistische vastberadenheid van het Britse volk.¹⁰⁶ De viering van beide dagen werd later weer opgesplitst in twee verschillende dagen; 1 juli voor de herdenking aan de Slag aan de Somme en 12 juli voor de Slag aan de Boyne. Door de herdenking aan de Somme, en daarmee de herdenking aan de Eerste Wereldoorlog, te combineren met een bestaande en overwegend protestantse unionistische viering, zorgde de unionisten ervoor dat de herdenking op 1 juli een voornamelijk unionistisch en protestantse aangelegenheid werd, en “[...] *an opportunity to confirm loyalty to the British link and affirm Ulsters Protestant heritage*”¹⁰⁷.

Sinds het einde van de oorlog vonden er dus al op 1 juli herdenkingen plaats, maar na de onthulling van het monument centreerde de herdenking zich langzamerhand rondom het monument. In het eerste jaar na de oprichting van het oorlogsmonument werden er alleen nog maar

---

¹⁰⁵ Buckley, “‘We’re Trying to Find Our Identity’.”

¹⁰⁶ David Officer, “‘For God and for Ulster’: The Ulsterman on the Somme,” in *History and Memory in Modern Ireland*, red. Ian MacBride (Cambridge: Cambridge University Press, 2001), 165.

¹⁰⁷ Keith Jeffery, *Ireland and the Great War* (Cambridge: Cambridge University Press, 2000), 131.

kransen gelegd bij het monument.¹⁰⁸ Een paar jaar later, in 1930, vond de eerste parade plaats op 1 juli waarin het monument een rol speelde. Veteranen uit de 10e Inniskilling Fusiliers, een bataljon uit de 36se divisie dat voornamelijk bestond uit mannen uit Derry/Londonderry, marcheerden gezamenlijk richting de *Diamond*. Hier werden kransen gelegd, liederen gezongen, waaronder het Britse volkslied en was iedereen twee minuten stil, tradities die waren overgenomen van de algemeen bekende Dag van de Wapenstilstand.¹⁰⁹ Het jaar hierna werd de parade herhaald en werden opnieuw kransen gelegd en liederen gezongen in de *Diamond* bij het oorlogsmonument. Ook kwam de *Union Jack* vaak voor in de feestelijkheden.¹¹⁰ De connectie met de andere belangrijke momenten in de protestantse geschiedenis van Derry/Londonderry werd ook vaak benadrukt. Zo werden de mannen uit de Ulster Divisie vaak de “*Descendants of the gallant defenders of Derry*” genoemd, waarmee werd verwezen naar het Beleg van Derry.¹¹¹ Nog zo een verwijzing was het gebruik van de woorden ‘*No surrender*’. Deze woorden waren inherent verbonden met het Beleg van Derry, omdat de protestantse inwoners van Derry/Londonderry dit geschreeuwd zouden hebben tegen het katholieke leger dat de stad omsingelde.¹¹² De mannen uit de Ulster Divisie zouden deze woorden ook geschreeuwd hebben toen ze het slagveld op renden op 1 juli 1916, wat de *Londonderry Sentinel* herhaaldelijk benadrukte in het verslag van de Somme herdenkingen.¹¹³ De feestelijkheden zelf vonden elk jaar op vrijwel dezelfde manier plaats, met het leggen van kransen bij het oorlogsmonument, een parade, het zingen van unionistische liederen en het volkslied, en een dienst in de Derry Kathedraal, de grootste protestantse kerk van

---

¹⁰⁸ “Derry War Memorial,” *Londonderry Sentinel*, 3 juli, 1928, 4.

¹⁰⁹ “Battle of the Somme,” *Londonderry Sentinel*, 3 juli, 1930, 3.

¹¹⁰ “Somme Battle Anniversary,” *Londonderry Sentinel*, 2 juli, 1931, 5; “Battle of the Somme,” *Londonderry Sentinel*, 3 juli, 1937, 4.

¹¹¹ “Battle of the Somme,” *Londonderry Sentinel*, 2 juli, 1938, 7.

¹¹² Richard Doherty, *The Siege of Derry 1689: The Military History* (Stroud: Spellmount, 2010).

¹¹³ “Anniversary of the Somme,” *Londonderry Sentinel*, 4 juli, 1939, 7; “Battle of the Somme,” *Londonderry Sentinel*, 3 juli, 1937, 4.

Derry/Londonderry.¹¹⁴ De viering van de Somme herdenkingen werden met het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog tijdelijk opgeschort, alhoewel er nog wel diensten plaatsvonden in de kerken ter nagedachtenis aan zij die gevallen waren in de vorige oorlog.¹¹⁵

Afbeelding 4: Het leggen van kransen tijdens de herdenking van de Somme, British Newspaper Archive

Slag aan de Boyne

Het gebruik van het oorlogsmonument in Derry/Londonderry als focus tijdens ceremonies en optochten die de oorlog herdachten is logisch. Deze herdenkingen hadden, zoals hierboven is toegelicht, wel unionistische tradities geïncorporeerd en waren daardoor niet meer neutraal. Opmerkelijker is de betrekking van het monument in al bestaande en overwegend unionistisch

---

¹¹⁴ “Battle of the Somme,” *Londonderry Sentinel*, 2 juli, 1932, 5-6; “Battle of the Somme Anniversary,” *Londonderry Sentinel*, 4 juli, 1933, 3; “Battle of the Somme,” *Londonderry Sentinel*, 3 juli, 1934, 3; “Battle of the Somme,” *Londonderry Sentinel*, 2 juli, 1935, 4; “Somme Battle,” *Londonderry Sentinel*, 2 juli, 1936, 4; “Battle of the Somme,” *Londonderry Sentinel*, 3 juli, 1937, 4; “Anniversary of the Somme,” *Londonderry Sentinel*, 4 juli, 1939, 7.

¹¹⁵ “Derry Service of Intercession,” *Londonderry Sentinel*, 2 juli, 1940, 4.

protestantse vieringen zoals tijdens de vieringen op 12 juli, waarbij de Slag aan de Boyne uit 1690 werd herdacht, en de parades op 12 augustus waarmee men het Ontzet van Derry uit 1689 vierde.

De parades die traditiegetrouw op 12 juli werden gehouden door heel Noord-Ierland waren de grootste en meest belangrijke van het hele paradeseizoen.¹¹⁶ De vieringen op 12 juli, die door de deelnemende partijen dikwijls werden omgedoopt tot kortweg ‘*the 12th*’, waren zo populair en druk bezocht, dat de dag zelf in de jaren twintig werd benoemd tot nationale feestdag.¹¹⁷ Zoals hierboven is genoemd, vierden de protestantse unionisten op deze dag de overwinning van het protestantisme.¹¹⁸ Al in het eerste jaar van haar bestaan, nog geen maand nadat het was onthuld, werd het monument gebruikt in de jaarlijkse parade. Dat jaar vond de grootste optocht plaats in Belfast, maar op weg naar de nationale vieringen stopte de optocht bij het monument om een krans te leggen. Deze was in de vorm van een kroon en in de kleuren paars en oranje, een verwijzing naar het Britse koningshuis en Willem III van Oranje, de geliefde protestantse overwinnaar.¹¹⁹ Een paar jaar later, in 1930 was Derry/Londonderry zelf het toneel van de grote parade. In het verslag van de feestelijkheden in de *Londonderry Sentinel* werd de connectie tussen de Slag aan de Boyne en die van de Somme nog eens benadrukt; de soldaten die hadden gevochten in de *Great War* hadden bewezen dat ze ware nakomelingen waren van zij die hadden gevochten bij de Boyne door opnieuw te vechten voor de vrijheid van het land. Beide oorlogen werden herdacht met een krans en twee minuten stilte.¹²⁰ De herdenking aan de Somme werd daarnaast nog op andere manieren geïncorporeerd in de vieringen op 12 juli; er werd gebruik gemaakt van iconografie die refereerde

---

¹¹⁶ Neil Jarman en Dominic Bryan, *Parade and Protest: A Discussion of Parading Disputes in Northern Ireland* (Coleraine: Centre for the Study of Conflict, 1996).

¹¹⁷ Brian Walker, *A political history of the two Irelands* (New York en Basingstoke: Palgrave MacMillan, 2012), 113.

¹¹⁸ Buckley, “‘We’re Trying to Find Our Identity’.”

¹¹⁹ “The Battle of the Boyne,” *Londonderry Sentinel*, 14 juli, 1927, 2.

¹²⁰ “The Battle of the Boyne,” *Londonderry Sentinel*, 15 juli, 1930, 2.

aan de Somme in muurschilderingen en op banieren die gebruikt werden in optochten en parades.¹²¹ Tot aan het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog maakte het oorlogsmonument deel uit van de feestelijkheden op de '12th'. Zelfs als de nationale feestdag niet werd gevierd in Derry/Londonderry zelf, marcheerde de optocht langs het monument en werd er een krans gelegd voor de gevallen broeders.¹²² In 1936 en 1937 werd er zelfs een krans gelegd door burggraaf Craigavon, de premier van Noord-Ierland.¹²³ In dat laatste jaar werd er tijdens de herdenking aan de Slag aan de Boyne ook de eerste steen gelegd voor de nieuwe *Apprentice Boys Memorial Hall*. Bij deze ceremonie werd door de premier de aanwezigen protestantse unionisten op het hart gedrukt

Afbeelding 5: Het monument tijdens de herdenking van de Slag aan de Boyne, British Newspaper Archive

dat de claims vanuit de Vrije Staat Ierland dat het hele eiland onder hun bewind vielen onzin waren.¹²⁴ Ook het jaar daarop gebruikte de premier de viering op 12 juli om in zijn speech de loyaliteit van het land aan de kroon te bevestigen, en de claims vanuit Dublin weg te wuiven.¹²⁵

¹²¹ Jarman, *Material Conflicts*, 182-183.

¹²² "Anniversary Celebrations in Northern Ireland," *Londonderry Sentinel*, 14 juli, 1932, 2; "The Battle of the Boyne," *Londonderry Sentinel*, 13 juli, 1933, 5; "The Battle of the Boyne," *Londonderry Sentinel*, 14 juli, 1934, 9; "The Battle of the Boyne," *Londonderry Sentinel*, 13 juli, 1933, 5.

¹²³ "Prime Minister in Derry," *Londonderry Sentinel*, 14 juli, 1936, 7; "The Twelfth in Londonderry," *Londonderry Sentinel*, 13 juli, 1937, 7.

¹²⁴ "The Twelfth in Londonderry," *Londonderry Sentinel*, 13 juli, 1937, 7.

¹²⁵ "The Battle of the Boyne," *Londonderry Sentinel*, 14 juli, 1938, 3.

Ontzet van Derry

Naast de overwinning tijdens de Slag aan de Boyne werd ook het Ontzet van Derry jaarlijks gevierd met onder andere een parade. Tijdens dit feest werd er herdacht dat de inwoners van Derry/Londonderry weerstand hadden geboden aan de koning Jacobus II, en zo het protestantisme hadden laten zegenvieren over het katholicisme.¹²⁶ Dit feest werd al sinds de achttiende eeuw gevierd in Derry/Londonderry. Ook de organisatie die de optocht voor het Ontzet van Derry organiseerde, nam het oorlogsmonument gelijk na haar onthulling op in de feestelijkheden. Op 12 augustus 1927 marcheerden 10.000 leden van de verschillende *Apprentice Boys* clubs uit Ierland – een genootschap dat de verzetsstrijders uit het Beleg van Derry eerde – rondom het monument. Ook tijdens deze viering werden er kransen gelegd. Ditmaal representeerde de kransen belangrijke voorwerpen uit het beleg en het Ontzet van Derry. Er waren kransen in de vorm van de *Bishops Gate* – welke op slot was gedaan om het katholieke leger buiten te houden, de *Mountjoy* – de eerste boot die door de katholieke linies heen wist te komen, en de Stadspoort. Allen waren in de kleuren van de festiviteiten; karmozijnrood ter ere van het Ontzet, en oranje ter ere van Willem III.¹²⁷ In de daaropvolgende jaren bleef het oorlogsmonument onderdeel van de feestelijkheden op 12 augustus. Alhoewel de historische muren van Derry/Londonderry een hoofdrol speelden bij de plechtigheden, vond er ook jaarlijks een ceremonie bij het oorlogsmonument om broeders die waren gestorven in de Eerste Wereldoorlog te herdenken. De krans was vaak in de kleuren van de festiviteiten, rood en wit. Ook werd er bijna altijd twee minuten stilte gehouden bij het monument en werd de stad versierd met vlaggen, waaronder de *Union Jack*. Soms waren er parlementaire vertegenwoordigers aanwezig bij de festiviteiten, en de burgemeester kreeg vaak de eer om de

---

¹²⁶ T. G. Fraser, “The Apprentice Boys and the Relief of Derry Parades,” in *The Irish Parading Tradition*, red. T. G. Fraser (London: Palgrave Macmillan, 2000), 173-174.

¹²⁷ “The Relief of Derry,” *Londonderry Sentinel*, 13 augustus, 1927, 5.

krans neer te leggen. Beide een teken van de betrokkenheid van de nationale en lokale overheid bij de unionistische feestelijkheden.¹²⁸ Net als bij vele andere parades zorgde het uitbreken van de oorlog voor een einde aan de feestelijkheden.¹²⁹

Afbeelding 6: Mensenmassa rondom het oorlogsmonument tijdens de herdenking van het Ontzet van Derry, British Newspaper Archive

¹²⁸ "Chronicle and Comment," *Derry Journal*, 13 augustus, 1928, 8; "The Relief of Derry," *Londonderry Sentinel*, 14 augustus, 1928, 2; "Relief of Derry," *Londonderry Sentinel*, 13 augustus, 1929, 4; "The Relief of Derry," *Londonderry Sentinel*, 13 augustus, 1931, 4; "The Relief of Derry," *Londonderry Sentinel*, 13 augustus, 1932, 7; "The Relief of Derry," *Londonderry Sentinel*, 15 augustus, 1933, 7; "The Relief of Derry," *Londonderry Sentinel*, 14 augustus, 1934, 3; "The Relief of Derry," *Londonderry Sentinel*, 13 augustus, 1932, 3; "Relief of Derry Anniversary," *Londonderry Sentinel*, 13 augustus, 1936, 5; "The Relief of Derry," *Londonderry Sentinel*, 14 augustus, 1937, 4-5; "Relief of Derry," *Londonderry Sentinel*, 16 augustus, 1938, 3; "The Relief of Derry," *Londonderry Sentinel*, 15 augustus, 1939, 5, 9.

¹²⁹ "Relief of Derry," *Londonderry Sentinel*, 13 augustus, 1940, 4.

Reflectie

De rol die het monument speelt bij de bovengenoemde festiviteiten en ceremonies is niet overall even groot. Desalniettemin is het van groot belang om deze festiviteiten toe te voegen aan de culturele biografie van de *Diamond War Memorial*. De parades en herdenkingen zijn namelijk een performatief element uit de identiteitsvorming van de protestantse unionisten. Peter Burke heeft het ook over het belang van ‘*performance*’ binnen de geschiedenis, en stelt dat de parades in Noord-Ierland ‘*performances of memory*’ zijn. Daarnaast heeft hij het over de groeiende nadruk op de performativiteit van cultuur binnen de geschiedenis en het beeld van cultuur als een serie van ‘*performances*’.¹³⁰ Door actief deel te nemen aan de herinneringscultuur werd een link gecreëerd tussen het verleden en het heden van de tussenoerlogse jaren. De theorieën van Jan Assman laten ook het belang van de activiteiten en het monument zien. Volgens Assman wordt de collectieve culturele herinnering gefixeerd en gestabiliseerd door culturele praktijken die het verleden reconstrueren. Door het gebruik van geheugensteunen, zoals monumenten, krijgt dit verleden vorm en wordt het georganiseerd.¹³¹ De culturele praktijken zijn in dit geval de verschillende parades en ceremonies die niet allen de herinnering van de Eerste Wereldoorlog fixeren, maar ook de herinnering van eerdere sektarische gebeurtenissen uit het protestantse verleden van Derry/Londonderry. Dit verleden krijgt vervolgens vorm in het oorlogsmonument, dat centraal staat in de culturele herinneringspraktijken.

Een groot deel van de performatieve elementen rondom het oorlogsmonument zijn unionistisch en protestants van aard. De herdenkingen van de Slag aan de Boyne, het Ontzet van Derry en de Slag aan de Somme zijn overwegend protestants, en ook de nationale herdenking op

---

¹³⁰ Peter Burke, “Performing History: The Importance of Occasions,” *Rethinking History* 9, no. 1 (2005): 39-41.

¹³¹ Jan Assmann en John Czaplicka, “Collective Memory and Cultural Identity,” *German Critique*, no. 65 (Spring - Summer, 1995): 125-133.

de Dag van de Wapenstilstand heeft Britse en Unionistische elementen. Door het oorlogsmonument in gebruik te nemen als link met het protestantse unionistische verleden, wordt het katholieke nationalistische narratief ondergeschikt gemaakt. Want alhoewel de katholieke nationalisten ook hadden meegevochten in de Eerste Wereldoorlog was dat niet meer wat men associeerde met het monument. Het oorlogsmonument in de *Diamond* in Derry/Londonderry werd onderdeel van het unionistische protestantse narratief, door middel van de betekenis die eraan werd gegeven in de eerste decennia van haar bestaan.

Aanloop naar de *Troubles*

1945-1969

VICTORY CELEBRATIONS IN DERRY

MIDNIGHT REVELRY IN GUILDHALL SQUARE

MANY HITLERS BURNED

Zo luidde de kop in de *Londonderry Sentinel* op 12 mei 1945 waarin de feestelijkheden van drie dagen ervoor werden beschreven.¹³² Op 8 mei, had Duitsland zich officieel overgegeven wat het einde van de oorlog betekende. Op veel plekken in Europa werd *V.E. Day (Victory in Europe Day)* gevierd met mensen die de straat op gingen, zongen en dansten. Derry was hier geen uitzondering op, ook hier werd er uitgebreid feest gevierd. Iedereen verzamelde op het Guildhall Plein waar tot diep in de nacht werd gedanst, gezongen en feest gevierd. Van de verdeling tussen de verschillende groeperingen was even niets te merken. Robbie Crockett, een jonge man in 1945 die zelf deelnam aan de feestelijkheden, herinnert zich er het volgende over: “*Thousands of people [were] out, and*

---

¹³² “Victory Celebrations in Derry,” *Londonderry Sentinel*, 12 mei, 1945, 8.

the boats in the Foyle colored all their search lights, green and blue and crimson, shading them all about . . . everybody was there; they were all there."¹³³ Niet alleen het samenzijn was een onderdeel van de mogelijke hereniging van de inwoners van Derry/Londonderry, ook het verbranden van de Hitler poppen was een overbruggende gebeurtenis. Al decennialang werden er poppen van Lundy, de grote verrader tijdens het Beleg van Derry, verbrand tijdens de feesten en parades die het beleg van de stad herdachten. Dit was altijd een overwegend unionistische aangelegenheid geweest, waarbij de katholieke nationalisten zich buitengesloten voelden.¹³⁴ Lundy 'de Verrader' had de stad immers willen overgeven aan de katholieke koning James II. Met het verbranden van de poppen van Hitler werd de sektarische geschiedenis van Derry/Londonderry even vergeten, en werd deze opruiende ceremonie er juist een van verbroedering tussen de verschillende groeperingen die nu een gemeenschappelijke vijand hadden.

Afbeelding 7: Pop van Hitler in Bangor tijdens V.E. Day, North Down Heritage Centre

---

¹³³ Robbie Crockett, "Robbie Crockett's End of War Memories," Second World War: Online Learning Resource for Northern Ireland, <http://www.secondworldwarni.org/default.aspx?id=8&themeid=11>, gequoteerd in Margo Shea, *Derry City: Memory and Political Struggle in Northern Ireland* (Notre Dame: University of Notre Dame Press, 2020).

¹³⁴ Hocking, "Great Transformations," 235.

Niet veel later vond er nog een ongewoon vreedzame ceremonie plaats die zijn weerga nog niet had gezien in Derry/Londonderry. Op 9 september 1945 vond er een katholieke optocht plaats waaraan minstens 20.000 mensen deelnamen. De katholieke inwoners hadden in de voorgaande weken al de straten waardoor de optocht zou lopen versierd met vlaggen en versierde bogen en op de dag voor de processie waren de drie kilometer aan straten schoongeboend door de katholieke families van Derry/Londonderry.¹³⁵ Maar dit alles was niet wat de optocht zo wonderlijk maakte. Dat was de inclusiviteit en het totale gebrek aan geweld en opruiing. Er waren vele niet-katholieke deelnemers die dag en het politiecorps zag vreedzaam toe op de feestelijkheden. De bisschop van Derry/Londonderry predikte in zijn voordracht zelfs voor eensgezindheid en het ‘einde van de verbittering’ in Noord-Ierland.¹³⁶ De feestelijkheden en de optocht stelde dus niet het katholiek geloof centraal, maar juist het einde van de oorlog en daaropvolgende vrede.

De periode van relatieve vrede en eensgezindheid tussen de katholieke nationalisten en protestantse unionisten was helaas maar van korte duur, wat duidelijk werd tijdens de feestelijkheden om de overgave van Japan (*V.J. Day*) en het echte einde van de oorlog te vieren. Waar er op 8 mei nog door alle inwoners gezamenlijk feest werd gevierd, was de verdeling nu duidelijk te merken. *V.J. Day* viel samen met de katholieke feestdag, *Lady Day*, en de katholieke inwoners waren daarom in grote getalen afwezig bij de vredesvieringen in de *Guildhall*. Niet alleen in de afwezigheid van de katholieke nationalisten was de verdeeldheid van de bevolking te voelen, ook met radicalere acties maakte deze groepering duidelijk dat ze het niet eens waren met de gang van zaken. Zo werden *Union Jack* vlaggen verbrand in de katholieke wijken van Derry/Londonderry, en zongen katholieke nationalisten uit protest het Ierse volkslied in de buurt

---

¹³⁵ “Thanksgiving Ceremony in Derry,” *Irish Weekly and Ulster Examiner*, 15 september, 1945, 3.

¹³⁶ “Thanksgiving by a City,” *Catholic Standard*, 14 september, 1945, 1.

van Guildhall Plein, waar tijdens de vredesvieringen het Britse volkslied te horen was.¹³⁷ Deze dag luidde het einde van de verbroedering in, en in de jaren daarna vervielen de inwoners van Derry/Londonderry weer in hun oude patronen.

Herdenkingen, ceremonies en feesten

De manier waarop de Tweede Wereldoorlog werd herdacht in Derry/Londonderry door de protestantse unionisten verschilde niet veel van hoe ze in de jaren daarvoor de Eerste Wereldoorlog hadden herdacht. Opnieuw bood deelname aan de oorlog als onderdeel van het Britse leger een kans voor de protestantse unionisten om hun loyaliteit aan, en plek in, het Verenigd Koninkrijk te consolideren.¹³⁸ Dit werd nog eens benadrukt door de lovende woorden die Churchill sprak in zijn overwinningsspeech van 13 mei 1945: *“This was indeed a deadly moment in our life, and if it had not been for the loyalty and friendship of Northern Ireland we should have been forced to come to close quarters with Mr. de Valera or perish forever from the earth.”*¹³⁹ Noord-Ierland was opnieuw getest, en ook tijdens de Tweede Wereldoorlog was ze loyaal gebleven aan de koning en het rijk.

De Slag aan de Somme werd zoals gebruikelijk herdacht met het leggen van kransen bij het oorlogsmonument op 1 juli,¹⁴⁰ en de herdenking aan de Slag aan de Boyne werd voor het eerst in zes jaar weer uitgebreid gevierd. Tijdens de parade werden er kransen gelegd bij het oorlogsmonument en werd er aandacht besteed aan zij die in de net gewonnen oorlog waren gesneuveld.¹⁴¹ Ook de feestelijkheden rondom de herdenking aan het Ontzet van Derry werden

---

¹³⁷ “Derry Celebrates,” *Londonderry Sentinel*, 16 augustus, 1945, 2.

¹³⁸ Margo Shea, *Derry City: Memory and Political Struggle in Northern Ireland* (Notre Dame: University of Notre Dame Press, 2020).

¹³⁹ Winston Churchill, “Victory Speech,” 8 mei, 1945, in *The Speeches of Winston Churchill*, red. David Cannadine (London: Penguin, 1990), 259-60.

¹⁴⁰ “Somme Anniversary,” *Londonderry Sentinel*, 2 juli, 1946, 2.

¹⁴¹ “Orange Service in Derry,” *Londonderry Sentinel*, 10 juli, 1945, 4.

gevierd zoals gebruikelijk, met overal *Union Jack* vlaggen, een grote parade en het leggen van kransen bij het oorlogsmonument in de *Diamond*, waarbij ook aandacht werd besteed aan de slachtoffers uit de Tweede Wereldoorlog.¹⁴² De Dag van de Wapenstilstand werd veranderd in Dodenherdenking (*Remembrance Day*), zodat deze dag ook de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog zou omvatten. De twee oorlogen werden door velen gezien als onlosmakelijk met elkaar verbonden, en de herdenking aan beide oorlogen kon dus goed in één dag worden samengevoegd.¹⁴³ De ceremonie bleef voor de rest hetzelfde als voor de oorlog, en het oorlogsmonument, de papaverspeldjes, de twee minuten stilte, de *Union Jack* en het volkslied bleven centraal staan in de herdenkingen.¹⁴⁴

In het jaar na het einde van de oorlog werd er door het hele Britse Rijk de Dag van de Overwinning (*Victory Day*) gevierd. Het feest, dat op 8 juni 1946 plaatsvond, laat ook goed zien dat de feestelijkheden in het eerste jaar na de oorlog weer waren omgeslagen tot overwegend unionistische aangelegenheden. De dag zelf werd georganiseerd door een comité van de *British Legion*, en bestond uit verschillende festiviteiten. Een daarvan was het leggen van een krans gemaakt van papavers bij het oorlogsmonument en het zingen van het volkslied.¹⁴⁵ Beide symbolen werden geassocieerd met het unionisme, wat ervoor zorgde dat de katholieke nationalistische inwoners deze viering van de overwinning en herdenking van de oorlogsslachtoffers als ontoegankelijk zagen.

Het monument was ook onderdeel van het *British Festival*. Dit festival, opgezet door bewindslieden in Londen, had als doel om het moreel van het rijk op te krikken na de oorlog en te laten zien dat het Verenigd Koninkrijk nog steeds een levendige cultuur bezat en erfgoed om trots

---

¹⁴² "To Day's Relief Celebrations," *Londonderry Sentinel*, 11 augustus, 1945, 5.

¹⁴³ Macleod en Inall, "A century of Armistice Day," 56.

¹⁴⁴ "Remembrance Day," *Londonderry Sentinel*, 13 november, 1945, 3.

¹⁴⁵ "Rain Spoils Derry's V-Day," *Londonderry Sentinel*, 11 juni, 1946, 3.

op te zijn.¹⁴⁶ Overal in het rijk werden lokale comités opgezet om feestelijkheden te organiseren die de lokale identiteit combineerden met het ‘gevoel van Britsheid’.¹⁴⁷ Ook Noord-Ierland deed mee aan het festival, wat volgens Dinah McNabb, een unionistisch parlementslid, de mogelijkheid bood voor de Noord-Ieren om hun loyaliteit, moed en patriottisme voor het Britse Rijk te demonstreren.¹⁴⁸ In Derry/Londonderry ging het festival gepaard met de uitgave van een nieuwe geschiedenis van het Beleg van Derry, het versieren van de stad in de kleuren van de *Union Jack* en het aanplanten van nieuwe bomen op delen van de stadsmuren.¹⁴⁹ Ook aan het oorlogsmonument werd aandacht geschonken in de voorbereidingen voor het festival; er werden plannen gemaakt voor een nieuw hekwerk en verlichting rondom het monument, er kwamen speciale bloemstukken te staan en het monument werd van top tot teen schoongemaakt.¹⁵⁰

Boycots, wetten en verboden

De Tweede Wereldoorlog had voor de katholieke nationalisten van Derry/Londonderry een andere betekenis dan voor de protestantse unionisten. Ierland zelf was onafhankelijk gebleven tijdens de oorlog. Door niet mee te gaan in de handelingen van het Verenigd Koninkrijk, benadrukte Ierland dat ze nu een onafhankelijk land was, in staat om eigen keuzes te maken op het wereldtoneel. Daar kwam ook bij dat Eamon de Valéra, de Ierse leider, vreesde voor maatschappelijke onrust, veroorzaakt door organisaties en individuen met een anti-Brits sentiment, als Ierland vrijwillig zou gaan samenwerken met het Verenigd Koninkrijk.¹⁵¹ Voor de katholieke nationalistische inwoners

---

¹⁴⁶ Gillian McIntosh, *The Force of Culture: Unionist Identities in Twentieth-Century Ireland* (Cork: Cork University Press, 1999), 105.

¹⁴⁷ Shea, *Derry City*.

¹⁴⁸ McIntosh, *The Force of Culture*, 131.

¹⁴⁹ Shea, *Derry City*.

¹⁵⁰ “First details of Derry's 1951 Festival plans released,” *Londonderry Sentinel*, 21 september, 1950, 2.

¹⁵¹ Thomas E. Hachey, “The rhetoric and reality of Irish neutrality,” *New Hibernia Review/Iris Éireannach Nua* 6, no. 4 (2002): 31-32.

van Derry/Londonderry, die zich over het algemeen meer konden vinden in de opvattingen van de Vrije Staat, was deelname aan de Tweede Wereldoorlog dan ook niet iets dat ze uitgebreid wilden herinneren en herdenken.¹⁵² Het oorlogsmonument, dat een representatie was van de deelname aan beide oorlogen, werd dus ook niet na de Tweede Wereldoorlog opgenomen in de katholieke nationalistische tradities, wat een totale tegenstelling was met de protestant unionistische omgang met het monument.

Naast de deelname aan de oorlogen die het monument representeerde, waren er nog andere redenen waarom de katholieke nationalistische leden zich veel minder verbonden voelden met het monument en wat dit representeerde. Dit had ten eerste te maken met de manier waarop het monument werd gebruikt voor officiële feestelijkheden en ceremonies. Bij veel van dit soort aangelegenheden werd gebruik gemaakt van unionistische symboliek, zoals het volkslied en de *Union Jack*. Eerder is al naar voren gekomen dat juist deze symboliek ervoor zorgden dat er een afstand werd gecreëerd tussen de katholieke nationalistische leden en het monument, maar in de naoorlogse jaren werd deze afstand actief toegejuicht door prominente nationalistische personen. In zijn boek *Irish Action* (1948) riep Nationalistisch leider en parlementslid, Eddie McAteer, katholieke nationalistische leden van jong en oud op om publieke aangelegenheden te boycotten waar het Britse volkslied werd gezongen, militaire parades te vermijden en Britse soldaten duidelijk te maken dat hun aanwezigheid niet gewenst was.¹⁵³ De unionistische parades die plaatsvonden in Derry/Londonderry hadden veel van de symboliek overgenomen van de Dag van de Wapenstilstand, waar alle drie de bovenstaande aspecten bij waren terug te vinden. Er was altijd een parade door de stad, militaire aanwezigheid was meer de regel dan een uitzondering en er werd

---

¹⁵² Claire Wills, *That Neutral Island: A Cultural History of Ireland during the Second World War* (London: Faber and Faber, 2007), 422.

¹⁵³ Shea, *Derry City*.

vaak afgesloten met het Britse volkslied. Dit had erin geresulteerd dat er in dat bij bijna alle grote feestdagen minstens één van de bovenstaande symbolen te vinden was.¹⁵⁴

Dat de katholieke bevolking inderdaad unionistische evenementen boycotte, wordt onder meer duidelijk door de ontevredenheid rondom het ‘*Festival of Britain*’. Nationalisten kwamen in opstand tegen de *Londonderry Corporation* omdat ze via belastinggeld mee moesten betalen aan een ‘*show of loyalty*’ aan het Britse Rijk waar ze zelf niet achter stonden.¹⁵⁵ Op de voorpagina van de *Derry Journal* werd in 1951, het jaar van het *British Festival*, ook grote onvrede geuit over mogelijke deelname aan deze festiviteiten. In het desbetreffende artikel kregen vooral de Ierse voetbalteams die hadden meegedaan aan de *British Festival* competitie het zwaar te verduren. De schrijver vond het ongelofelijk dat er ook maar iemand in Ierland was die deel uit wilde maken van een festival “*to glorify the crimes by which Britian built her Empire*”¹⁵⁶ Het is dus duidelijk dat er vanuit de katholieke nationalisten geluid kwam om festivals en parades met unionistische en Britse symboliek te boycotten. Dit zorgde er indirect voor dat de katholieke nationalistische bevolking werd opgeroepen om festiviteiten die zich afspeelden rondom het oorlogsmonument in de *Diamond* te boycotten, omdat deze waren doordrongen van dit soort symboliek.

Een oplossing voor dit probleem lijkt voor de hand liggend; katholieke nationalisten konden toch zelf feestelijkheden organiseren met het oorlogsmonument in een centrale rol? Dit werd ze echter moeilijk gemaakt door de invoering van verschillende wetten in de naoorlogse jaren. Voor de oorlog, in 1922, was de *Civil Authorities (Special Powers) Act* al ingevoerd. Deze wet stelde de lokale autoriteiten in staat om de politie in te zetten tegen de nationalistische parades, als deze ‘de publieke orde zouden verbreken’. In de jaren vijftig werden de *Public Order Act (NT)* en de *Flags*

---

¹⁵⁴ In het vorige hoofdstuk worden verschillende feestdagen beschreven, waarbij de unionistische symboliek ook besproken wordt.

¹⁵⁵ “Anti-Partitionists oppose grant of £500 to Sub-Committee,” *Londonderry Sentinel*, 30 november, 1950, 2.

¹⁵⁶ “Spirit of the Twenties,” *Derry Journal*, 14 mei, 1951, 4.

and Emblems (Display) Act (NI) ingevoerd. Beide waren een aanvulling op de eerdere wetgeving en hadden voornamelijk impact op de katholieke nationalisten.¹⁵⁷ In 1948 werd met behulp van deze wetgeving de *St Patrick's Day* parade in Derry/Londonderry verboden. In andere steden in Noord-Ierland waren parades opgeschort, zodat katholieke nationalisten samen konden komen in Derry/Londonderry om samen dit katholieke feest te vieren.¹⁵⁸ Toen de unionistische bevolking van Derry/Londonderry doorkreeg dat 'hun' stad het toneel zou worden van de viering van een grote katholieke feestdag, werd er gauw een protestbeweging opgezet, en in een brief naar de minister van binnenlandse zaken werd het volgende geschreven;

*“to desecrate the walls of the maiden city by their filthy flags and their disloyal music”:
“We demand that necessary steps and precautions should be taken to make sure that the
Republican Tricolour is not carried or displayed. We are of opinion that the display of this
flag in the heart of our country would be an insult to our loyal people and the sign of a
threat to attack our northern government.”*¹⁵⁹

De viering van St Patrick's Day in 1946 was zeker niet de enige nationalistische feestelijkheid die werd opgeschort door de overheid. De herdenking aan de Paasopstand van 1916, voor de katholieke nationalisten de belangrijkste gebeurtenis uit de twintigste eeuw, werd door de overheid al jarenlang verboden, of, wanneer deze ceremonie wel door mocht gaan, zwaar gepolitiseerd.¹⁶⁰ Op momenten waarop katholiek nationalistische feestelijkheden wel werden toegestaan, werd het monument in de *Diamond* nauwelijks gebruikt als centraal punt. De Paaszondag feestelijkheden

---

¹⁵⁷ Neil Jarman en Dominic Bryan, “*Green Parades in an Orange State: Nationalist and Republican Commemorations and Demonstrations from Partition to the Troubles, 1920–70,*” in *The Irish Parading Tradition*, red. T.G. Fraser (Londen: Palgrave Macmillan, 2000), 95-102.

¹⁵⁸ Shea, *Derry City*.

¹⁵⁹ Uittreksel uit de brief van de Mitchelburne Club Apprentice Boys of Derry aan de minister van Binnenlandse Zaken, 13 maart, 1948, gequoteerd in Laura Donahue, “Regulating Northern Ireland: The Special Powers Acts,” *The Historical Journal* 41, no. 4 (1998): 1101.

¹⁶⁰ Jarman en Bryan, “*Green Parades,*” 101.

van 1950 en 1951 vonden bijvoorbeeld allebei plaats op de begraafplaats van de stad, en er werd geen enkele connectie gemaakt met het oorlogsmonument. De deelnemers zongen het Ierse volkslied en de Ierse vlag werd hooggehouden.¹⁶¹

Vernieuwing monument

Naast de rol die het monument speelde in verschillende feestdagen, waren er ook andere belangrijke momenten voor het oorlogsmonument. Net als op veel plekken in het Verenigd Koninkrijk werd het monument aangepast zodat het ook de doden van de Tweede Wereldoorlog zou omvatten. De inscriptie op de voorkant werd veranderd in: “*To our honoured dead and those who served 1914–1918 1939–1945*”.¹⁶² Het aanpassen van de inscriptie was echter niet de enige verandering die het comité voor de vernieuwing van het oorlogsmonument op de planning had staan. In 1960 werd besloten om plaquettes van verschillende belanghebbende organisaties te plaatsen rondom het oorlogsmonument. In samenspraak met de *British Legion* werd besloten om plaquettes te plaatsen voor; de 10e Royal Inniskilling Fusiliers, de 9e Londonderry A.A. Regt. RA, de *British Legion*, de Koninklijke Marine, het Leger, de R.A.F., het stadswapen en het wapen van de *Honourable Irish Society*. De plaquettes zijn nooit voor al deze instellingen toegevoegd aan het monument. In hetzelfde jaar als dat het plan werd opgesteld ontving de gemeenteraad een verontwaardigde brief over de ondervertegenwoordiging van de katholieke nationalisten. De twee regimenten die een plaquette zouden ontvangen – de 10e Royal Inniskilling Fusiliers, de 9e Londonderry A.A. Regt. RA – bestonden bijna volledig uit protestantse soldaten. De schrijver, J. C. Bradley merkte terecht op dat er ook katholieke nationalisten hadden meegevochten in beide

---

¹⁶¹ “Easter Week Commemoration in Derry,” *Derry Journal*, 10 april, 1950, 1. “Derry’s Greatest Easter Week Commemoration,” *Derry Journal*, 26 maart, 1951, 1.

¹⁶² Brief van Sydney en Vernon March naar de gemeentesecretaris, 7 juli 1949, mss.3.23, War Memorial Collection, Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.

oorlogen, maar dat deze niet vertegenwoordigd werden in de huidige plannen voor de plaquettes. De gemeenteraad reageerde hierop dat ze het niet zo bedoeld hadden, en dat het niet bekend was dat het 6e Bataljon Royal Irish Regiment, bestaande uit voornamelijk katholieke nationalisten, ook graag vertegenwoordigd had willen worden. Uiteindelijk werd besloten om geen van de regimenten te vereeuwigen in de plaquettes.¹⁶³

Einde van de vrede

De naoorlogse jaren worden door veel mensen gezien als relatief probleemloos. Het klopt dat deze jaren de meest vreedzame jaren uit de twintigste eeuw waren voor Noord-Ierland, maar zoals hierboven beschreven, waren er al jarenlang spanningen aan het opbouwen tussen de bevolkingsgroepen. Zowel de protestantse unionisten als de katholieke nationalisten voelde zich zelfverzekerder in de uiting van hun culturele overtuigingen. Dit was vooral zichtbaar bij de katholieke nationalist, die steeds vaker hun culturele identiteit uitte in openbare vertoningen. Daarnaast begonnen de katholieke nationalist in deze jaren ook op te komen tegen de unionistische hegemonie wat betreft publiekelijke herdenkingen en parades. Nationalisten organiseerde steeds vaker herdenkingen voor gebeurtenissen die voor hen belangrijk waren geweest en ze kwamen in opstand tegen de feesten, parades en herdenkingen van de protestantse unionisten.¹⁶⁴ Het oorlogsmonument werd ook blootgesteld aan dergelijke protesten. Met het verwijderen van het hekwerk tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de toegang tot het oorlogsmonument makkelijker en waren er vaker incidenten van vandalisme en vernieling van het monument of de omliggende tuinen.¹⁶⁵ In 1960 ontving de gemeenteraad zelfs een brief waarin ze

---

¹⁶³ Correspondentie tussen J. C. Bradley en het oorlogsmonument comité, juli 1960, mss.3.24, War Memorial Collection. Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.

¹⁶⁴ Jarman en Bryan, "Green Parades," 100-101.

¹⁶⁵ "Citizenship Week," *Londonderry Sentinel*, 7 augustus, 1945, 4.

werd aangespoord om iets te doen aan de “*appalling state of affairs*” omdat er meerdere situaties zich hadden voorgedaan waarin het monument als een ‘een openbaar gemak’ was gebruikt en kransen waren vernietigd.¹⁶⁶

In 1969 kwamen de onderliggende spanningen tussen de verschillende groepen over publieke herdenkingen tot uiting tijdens de viering van het Ontzet van Derry. Terwijl de laatste deelnemers aan de parade voorbijliepen, begonnen nationalistische jongeren de marcherende mensen te bekogelen. Dit resulteerde in de ergste rellen die Derry/Londonderry tot dan toe had meegemaakt. Uiteindelijk werden de gevechten twee dagen later met brute kracht door Britse troepen beëindigd, maar daarmee was er een einde aan de relatieve vrede gekomen.¹⁶⁷ Er werd een nationaal verbod op parades en buitenbijeenkomsten ingevoerd wat erin resulteerde dat het voor niemand meer mogelijk was om parades te organiseren in Derry/Londonderry. In hetzelfde jaar werd de herdenkingsceremonie bij het oorlogsmonument op Dodenherdenking opgeschort. Het leggen van kransen was wel nog steeds toegestaan, maar alleen in groepjes van maximaal drie mensen.¹⁶⁸ Een paar dagen na het leggen van de kransen, op 14 november 1969, werd door de militaire autoriteiten opgedragen dat de kransen weer verwijderd moesten worden. Niet lang daarna werden de hekken rondom het monument gesloten.¹⁶⁹ De afbakening van dit erfgoed zou nog tot ver na het einde van de *Troubles* duren.¹⁷⁰ Het conflict was na een lange opbouw van spanningen nu toch echt losgebarsten.

---

¹⁶⁶ Brief van Kathleen Milligan naar de gemeentesecretaris, 4 oktober 1960, mss.3.24, War Memorial Collection, Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.

¹⁶⁷ Fraser, “The Apprentice Boys,” 173.

¹⁶⁸ Aankondiging van het *British Legion*, 1969, mss.3.25, War Memorial Collection. Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.

¹⁶⁹ Brief van de *Director of Works, city surveyor's office* naar de algemeen directeur, 17 november 1969, mss.3.25, War Memorial Collection. Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.

¹⁷⁰ Bree T. Hocking, *The Great Reimagining: Public Art, Urban Space, and the Symbolic Landscapes of a'New'Northern Ireland* (New York: Berghahn Books, 2015) 251.

Reflectie

De periode tussen de Tweede Wereldoorlog en het uitbreken van de Troubles lijkt op het eerste gezicht dus een rustige periode in Derry/Londonderry en rondom het monument. Maar er zijn een aantal merkwaardigheden die belangrijk zijn voor de culturele biografie. Ten eerste de periode van verbroedering in de stad tussen de verschillende bevolkingsgroepen. Deze periode in het eerste jaar na het einde van de Tweede Wereldoorlog had zich bij uitstek geleend voor het gebruik van het oorlogsmonument als focuspunt in de feestelijkheden. Er werd immers gevierd en herdacht dat men nog een wereldoorlog had overleefd. Maar het monument komt in geen van de vredesvieringen voor. De verbroedering over de vrede vond plaats op andere plekken in de stad. Deze gemiste kans om het oorlogsmonument op te nemen in de vredesvieringen heeft ervoor gezorgd dat de korte periode van verbroedering niet kan worden opgenomen in de culturele biografie van het monument.

Daarnaast begon er na de korte periode van vrede weer een periode van opbouwende spanningen wat betreft de selectieve herinneringscultuur en de manier waarop de bevolking van Derry/Londonderry haar herdenkingen mocht houden. De protestantse unionisten gingen verder met het in stand houden van de herinnering aan de protestantse overwinningen en andere unionistische historische gebeurtenissen waarbij het oorlogsmonument vaak een rol speelde in de plechtigheden. Ook werd de symboliek die vlak na de Eerste Wereldoorlog werd ontwikkeld doorgevoerd in de verschillende ceremonies. De katholieke nationalist, die deze symboliek als inherent Brits en unionistisch zagen, weigerde deel te nemen aan deze feesten. Door unionistische en Britse symbolen te verbinden met het monument, zorgden de organisatoren van de verschillende herdenkingen ervoor dat de katholieke nationalist zich steeds minder verbonden voelden met dit gedeelde stuk erfgoed. Daar kwam ook bij dat de katholieke nationalist werden tegengewerkt door de wetgeving uit die tijd om hun eigen symboliek en herdenkingen te verbinden met het

monument. Voor beide groepen is de periode tussen de Tweede Wereldoorlog en het uitbreken van de *Troubles* dus een periode waarin gestreden werd voor het recht op het uitten van hun collectieve culturele herinnering. De protestantse unionisten, gesteund door de wetgeving van de overheid, slaagde er in zekere mate in om een monopolie te bereiken op het uitten van hun collectieve herinnering, en bereikte op die manier een unionistische hegemonie wat betreft publiekelijke herdenkingen en parades. Hiermee werd de al bestaande herinneringscultuur gecontinueerd en werd er voor de protestantse unionisten een “*a meaningful past and a possible future*”¹⁷¹ gecreëerd. Het oorlogsmonument werd het symbool voor deze hegemonie, omdat de protestantse unionisten in staat waren hun eigen collectieve herinnering aan het monument te verbinden, terwijl de rechten van katholieke nationalistes met betrekking tot culturele uitingen juist steeds verder werden ingeperkt. Iets wat nogmaals duidelijk wordt in de onopzettelijke ondervertegenwoordiging van katholieke soldaten in de vernieuwing van het monument.

---

¹⁷¹ R. Jenkins, *Social Identity* (London: Routledge, 2004), 260.

Discussie

De invloed die het *Diamond War Memorial* heeft gehad op de bewoners van Derry/Londonderry verschilt per periode. Hieronder wordt eerst per periode gekeken naar de invloed van het monument, waarbij de bevindingen uit de vorige hoofdstukken wordt gekoppeld met de theorie uit de inleiden. Daarna wordt de casus in de bredere context van Noord-Ierland wordt geplaatst.

1927

De eerste fase van het monument, namelijk haar de aanloop naar de oprichting en onthulling van het monument in 1927, is gelijk een van de meest invloedrijke gebeurtenissen. Het monument werd opgericht voor de volledige bevolking van Derry/Londonderry. Als *lieu de memoire* waarin deelname aan de oorlog werd gerepresenteerd wekte het monument bij de bevolking verschillende gevoelens op. Protestantse unionisten waren trots op hun deelname aan de oorlog, omdat ze hierdoor hadden kunnen laten zien hoe loyaal ze waren aan het Britse Rijk en de koning, in het monument zagen zij deze trots gerepresenteerd. Ondanks dat er ook katholieke nationalisten mee hadden gevochten in de oorlog, representeerde het monument voor hen iets anders. Zij zagen het als een representatie van deelname in het leger van de overheerser. Het monument reflecteerde dus niet de algemene opvattingen van de volledige bevolking van Derry/Londonderry, en kan volgens het nieuw materialisme zelfs als actor in de oploeiende gevoelens worden gezien. Zoals in de introductie naar voren is gekomen, kan er goed “[...] nationale samenhang promoten door een collectief bewustzijn te creëren met gedeelde historische ervaringen”¹⁷². Het oorlogsmonument doet dit zeker; ze creëert samenhang door de gedeelde ervaringen en het grote verlies van de oorlog te representeren. Echter, deze samenhang was vooral te vinden onder de protestantse unionistische

---

¹⁷² Gequoteerd uit de introductie van deze scriptie, 12.

bevolking, en de katholieke nationalisten, wiens collectieve herinnering aan de oorlog niet was verbonden met het monument, vielen buiten de boot. Dit werd versterkt door de eerste publiekelijke aangelegenheid rondom het oorlogsmonument. De onthullingsceremonie zal vol van unionistische symboliek, waardoor het monument gelijk werd neergezet als onderdeel van het unionistische narratief.

1927-1940

In de periode na de oprichting en onthulling van het monument zijn de belangrijke momenten uit de culturele biografie vooral de verschillende ceremonies die gedurende het hele jaar plaatsvonden bij het monument. Veel van deze ceremonies vonden plaats om belangrijke momenten uit het protestantse verleden van de stad te herdenken. Performativiteit en materialisme worden in deze periode gecombineerd. Het monument dient in deze periode als een soort geheugensteun waarin de verschillende performatieve representaties van het protestantse verleden gefixeerd worden. Aan het al bestaande monument werd overwegend unionistische symboliek toegevoegd, waardoor het steeds meer een symbool voor de unionistische herinnering werd. Hierbij ging het niet alleen om de herinnering van de Eerste Wereldoorlog, maar juist ook de herinnering van eerdere protestantse overwinningen in Noord-Ierland. De collectieve herinnering waaraan het monument werd verbonden was protestants en unionistisch van aard. Door het oorlogsmonument centraal te stellen in deze ceremonies werd het monument opgenomen in het protestantse narratief van de geschiedenis van de stad, terwijl de katholieke ervaringen uit het verleden werden weggelaten.

1945-1969

De selectieve herinneringscultuur die in de tussenoerlogse jaren was opgekomen in Derry/Londonderry, werd na de oorlog voortgezet. De protestantse unionisten waren nog steeds in staat om het monument in hun herdenkingen te gebruiken, terwijl de katholieke nationalisten steeds meer werden ingeperkt in hun culturele uitingen. De protestantse unionisten hadden dus een monopolie op het gebruik van het monument in herdenkingen. De voortdurende culturele hegemonie van de protestantse unionisten zorgde ervoor dat zij er wel in slaagde om een gevoel van herkomst en onderscheidenheid te creëren voor zichzelf, waarmee ze ook hun dominantie over de katholieke nationalisten legitimeerden. Het monument is in beide periodes dus niet zozeer een reflectie van de normen en waarden van de desbetreffende periode. Door de interactie tussen de protestantse unionisten en het monument kreeg het monument een overwegend unionistische connotatie. In dit geval zijn de mensen bepalend in wat het monument ging representeren. Het monument wordt hierdoor zelf een verdelende factor, omdat het de collectieve herinnering van de protestantse legitimeerden, terwijl de collectieve herinnering van de katholieke nationalisten achter werd gesteld.

Context

Alhoewel de culturele biografie duidelijk de ontwikkelingen in Derry/Londonderry laat zien, kunnen er natuurlijk geen conclusies uit worden getrokken over de algemene opbouwende spanningen in heel Noord-Ierland. Daarvoor moet deze casus in een bredere context worden geplaatst. De bouw van dit monument kan als onderdeel worden gezien van algemene trends op het gebied van cultuurpolitiek en ‘*nation building*’ in Noord-Ierland. De cultuurpolitiek in Noord-Ierland laat zich in de tijd tussen de onafhankelijkheidsoorlog en de *Troubles* voornamelijk

kenmerken door angst en woede. Woede aan de kant van de katholieke nationalisten, en angst aan de kant van de protestantse unionisten. De katholieke nationalisten waren niet tevreden met de opdeling van het eiland, en hadden liever een volledig vrij Ierland gezien. De protestantse unionisten waren, ondanks het feit dat er een grens was getrokken tussen de 26 Ierse en de 6 Britse counties, nog steeds onzeker over de toekomst van Noord-Ierland. De protestantse unionisten zagen daarom ook een grotere noodzaak in het opbouwen en behouden van een nieuwe identiteit voor Noord-Ierland om zo hun grondgebied te beschermen en behouden.¹⁷³ De uitingen op het gebied van identiteitsvorming waren vervolgens voornamelijk gericht op verschillen. De tegenstellingen die al eeuwenlang bestonden op het Ierse eiland – namelijk die tussen noord en zuid, protestants en katholiek, Saksisch en Keltisch en industrieel en agrarisch¹⁷⁴ – werden in dit proces opnieuw benadrukt. Alles wat de katholieke nationalisten niet waren, werd vooropgesteld bij de protestantse unionisten. Er werd een nationale identiteit opgebouwd, waarbij maar een selectief deel van de geschiedenis werd gepromoot. In deze geschiedenis stonden sektarische gebeurtenissen centraal en in de officiële herinnering kwamen de katholieke nationalisten niet of nauwelijks naar voren.¹⁷⁵ Dit is terug te zien in zowel de tradities waar de protestantse unionisten aan vast bleven houden na de verdeling van Ierland, als de monumenten die nieuw gebouwd zijn en het imago dat ze naar buiten wilden uitstralen.

Het oorlogsmonument is namelijk niet het enige erfgoed dat is gebouwd in Noord-Ierland in de twintigste eeuw. Andere toonaangevende voorbeelden zijn de cenotaaf in Belfast en het monument in Enniskillen. De cenotaaf in Belfast is belangrijk omdat het, net als het monument in

---

¹⁷³ James Loughlin, "Consolidating 'Ulster': Regime Propaganda and Architecture in the Inter-War Period," *National Identities* 1, no. 2 (1999), 162-170.

¹⁷⁴ James Loughlin, "Consolidating 'Ulster': Regime Propaganda and Architecture in the Inter-War Period," *National Identities* 1, no. 2 (1999): 162.

¹⁷⁵ James W. McAuley, *Very British rebels?: The culture and politics of Ulster loyalism* (New York: Bloomsbury Publishing USA, 2016).

Derry/Londonderry, de protestantse unionisten meer vertegenwoordigd dan de katholieke nationalisten. Het werd gebouwd op de gronden van het stadhuis in Belfast, waar op dat moment een unionistische overheid zat en bij de onthullingsceremonie werden alleen protestantse regimenten uitgenodigd.¹⁷⁶ Wat het monument in Belfast laat zien, is dat het *Diamond War Memorial* niet de enige in zijn soort is. Op andere plekken in Noord-Ierland werd ook erfgoed ddat refereerde naar de Eerste Wereldoorlog gebouwd, waar de katholieke nationalisten in mindere mate in vertegenwoordigd waren dan de protestantse unionisten.

Het oorlogsmonument in Enniskillen is vooral bekend door het bombardement dat daar in 1987 plaatsvond op de zondag van de Dodenherdenking. Terwijl de toeschouwers klaarstonden bij het oorlogsmonument om de papaverkransen te leggen en de twee minuten stilte te houden om 11 uur, ontplofte er een nabijgelegen gebouw. Dit werd veroorzaakt door explosieven die waren neergelegd door de IRA, de gewelddadige nationalistische paramilitaire organisaties die in de verschillende Ierse conflicten strenden voor een onafhankelijk Ierland. Bij de bombardementen kwamen elf mensen om het leven.¹⁷⁷ Wat het bombardement op het Enniskillen monument duidelijk maakt, is de onvrede die er bij de katholieke nationalisten heerste wat betreft oorlogsherdenkingen in Noord-Ierland. Het bombardement vond natuurlijk plaats ná het uitbreken van de *Troubles*, en kan dus niet als indicator dienen voor de opbouwende spanning in Noord-Ierland aan de hand van erfgoed, maar wat het wel laat zien is de onvrede die er heerste met betrekking tot oorlogsherdenkingen. Deze onvrede was al duidelijk voor de *Troubles*, maar was nog nooit zo duidelijk en gewelddadig aan het licht gekomen als bij het Enniskillen bombardement.

---

¹⁷⁶ Johnson, *Ireland, the Great War*, 107.

¹⁷⁷ Murphy Temple, "Reconciliation through commemoration: Ireland, empire, and the 1987 Enniskillen Armistice Day bombing," in *After the Armistice: Empire, Endgame and Aftermath*, red. M.J.K. Walsh en A. Varnava (Londen: Routledge, 2021), 230-232.

Een ander voorbeeld van de bouw van monumenten waarbij het imago wat de protestantse unionisten in Noord-Ierland wilden uitstralen duidelijk wordt, is het Stormont Complex in Belfast. Dit gebouw, wat als nieuwe zetel moest dienen voor het Noord-Ierse parlement, werd in 1932 geopend door de toenmalige *Prince of Wales*. Het werd ontworpen door Britse architecten, en moest groter en beter zijn dan de gebouwen van de Ierse overheid.¹⁷⁸ Dit monumentale pand moest een symbool worden voor de unionistische dominantie en voortdurende loyaliteit aan het Groot-Brittannië en de kroon.¹⁷⁹ Met de bouw van een nieuw gebouw voor de nieuwe regering werd de protestantse unionisten op het hart gedrukt dat de regering een blijvend fenomeen was, en dat ze zeker konden zijn van de voortdurende unionistische aanwezigheid in het noordelijke deel van het eiland. Er werd dus ook erfgoed gebouwd in Noord-Ierland waarin de protestantse unionisten meer gerepresenteerd werden dan de katholieke nationalisten zonder dat er een connectie bestond met de Eerste of Tweede Wereldoorlog.

Alle drie de bovenstaande voorbeelden maken deel uit van een veel groter corpus van erfgoed dat in de twintigste eeuw werd gebouwd in Noord-Ierland. Natuurlijk was niet al het erfgoed politiek geladen of zelfs ‘verdelend’. Maar wat juist deze voorbeelden toevoegen aan het onderzoek, is het feit dat er een grotere stroming was in Noord-Ierland, waar niet alleen het *Diamond War Memorial* toe behoorde, van wel cultureel-politiek geladen erfgoed. Er zou dus voorzichtig gesteld kunnen worden dat de manier waarop het erfgoed in Derry/Londonderry bijdroeg aan de verdere verdeling van de gemeenschappen, plaats heeft kunnen vinden in andere delen van Noord-Ierland. Echter, om dit te kunnen bevestigen, zou er een groter onderzoek gedaan

---

¹⁷⁸ Alan Greer, “Sir James Craig and the Construction of Parliament Buildings at Stormont,” *Irish Historical Studies* 31, no. 123 (mei, 1999): 373-388; James, Loughlin, “Consolidating ‘Ulster’: Regime Propaganda and Architecture in the Inter-War Period,” *National Identities* 1, no. 2 (1999): 170.

¹⁷⁹ Greer, “Sir James Craig,” 388.

moeten worden naar de individuele monumenten en gebouwen, alvorens ze in de bredere context te plaatsen.

Conclusie

In deze scriptie is met behulp van verschillende bronnen en secundaire literatuur een antwoord gegeven op de vraag: **“Wat is de genealogie van het omstreden *Diamond War Memorial* en hoe heeft dat bijgedragen aan de verdere verdeling van de bevolking in Derry/Londonderry tussen 1927 en 1969?”** Vanaf het moment van oprichting heeft het monument al een effect gehad op de lokale bevolking. In de eerste plaats puur omdat het monument bestond. Wat bedoeld was als representatie van alle oorlogsdoden werd al gauw een gespleten representatie. Voor de protestantse unionisten symboliseerde het monument trots en loyaliteit aan het Britse Rijk. De katholieke nationalisten zagen juist de onderdrukking terug in het stansbeeld. Het monument was in deze periode dus een actor in de verdeling van de bevolking omdat ze alleen de collectieve herinnering van de protestantse unionisten aan de oorlog representeert. In de daaropvolgende periode is het monument zelf minder een actor in de verdeling, en gaat het vooral over de symboliek die de protestantse unionisten en katholieke nationalist zelf aan het monument verbinden. Door middel van parades en ceremonies waarin het monument centraal staat, werd er steeds meer unionistische betekenis verbonden aan het monument. Hierdoor werd het monument op haar beurt weer een soort geheugensteun voor de collectieve herinnering van de protestantse unionisten aan de protestantse overwinningen in het verleden. De culturele praktijken die in de tussenoorlogse periode werden opgezet rondom het oorlogsmonument, werden na de Tweede Wereldoorlog voortgezet. Het alleenrecht dat de protestantse unionisten hadden op het gebied van culturele herdenkingen werd verder uitbereid, en in de voortdurende culturele hegemonie van de protestantse unionisten bleef het monument centraal staan. Het monument werd hierdoor zelf een actor in de verdeling van de bevolking, omdat ze de collectieve herinnering van de protestantse unionisten

legitimeerden, terwijl de herinneringsceremonies waarin de collectieve herinnering van de katholieke nationalisten steeds vaker werd verboden.

Kortgezegd heeft het monument dus zeker een rol gespeeld in de verdere verdeling van de bevolking van Derry/Londonderry, maar was dit niet een intrinsieke actie vanuit het monument. Juist de interactie tussen het monument en de protestantse unionisten zorgden er tijdens het vroege bestaan van het monument voor dat deze steeds meer symbool kwam te staan voor de unionistische collectieve herinnering. Deze toegevoegde symboliek zorgde er vervolgens weer voor dat de katholieke nationalisten zich meer en meer onderdrukt voelde op cultureel vlak. Daarnaast werd het de katholieke nationalisten verboden om zelf symbolische waarde toe te kennen aan het monument. Deze samenloop van omstandigheden heeft uiteindelijk bijgedragen aan het uitbreken van de *Troubles* in Noord-Ierland.

Nuances en beperkingen

Reflecterend op het onderzoek en de getrokken conclusies, wordt het duidelijk dat er vooral een beeld wordt geschetst van de manier waarop de protestantse unionisten het *Diamond War Memorial* hebben gebruikt om hun collectieve herinnering te representeren. De tegenbeweging van de katholieke nationalisten komt ook aan bod, en op die manier wordt er een beeld gegeven van het discours dat er rondom het monument is ontstaan in de twintigste eeuw. Wat er echter indirect is gebeurd, is dat de protestantse unionisten als de actieve groep is neergezet. Zij ‘onderdrukken’ de culturele uitingen van de katholieke nationalisten, die beschreven worden als de passievere groep. Hierin moeten drie nuances worden aangebracht. Ten eerste dat, alhoewel het in dit stuk steeds over ‘de protestantse unionisten’ gaat, niet deze hele gemeenschap een actieve rol had in de manier waarop het oorlogsmonument invulling kreeg. Het waren vooral functionarissen en leden

van de verschillende protestantse en unionistische genootschappen die een groot aandeel hadden in de gebeurtenissen rondom het monument.

Ten tweede is dit maar een deel van het verhaal. Er is een culturele biografie geschreven van het *Diamond War Memorial*, waarbij de focus lag op de interactie tussen het monument en de bevolking. Het onderzoek wijst uit dat deze interactie vooral plaatsvond tussen het monument en de protestant unionistische inwoners van Derry/Londonderry. Wanneer er een andere casus was onderzocht, bijvoorbeeld de ontwikkeling van de katholieke feestdagen *Lady Day* en *St. Patrick's Day*, is het voor de hand liggend dat de katholieke nationalisten veel meer naar voren komen in de bronnen en een actievere rol hebben in de geschiedenis.

Ten slotte is de conclusie van dit onderzoek *niet* dat de katholieke nationalisten geen aandeel hebben gehad in de aanleiding en het uitbreken van de *Troubles*. Zoals duidelijk wordt bij de rellen die ontstonden tijdens het Ontzet van Derry in 1969, waar katholieke nationalisten de eerste stap zette, en tijdens het Enniskillen bombardement, hebben de katholieke nationalist zeker een aandeel gehad in de brutaliteiten van de *Troubles*. Wat wel duidelijk wordt uit het onderzoek is dat de manier waarop de oorlogen werden herdacht in Derry/Londonderry protestant unionistische elementen bevatte, waardoor de culturele afstand tussen de katholieke nationalist en de oorlogsherdenkingen en het monument langzaam groter werd. Dit heeft *bijgedragen* aan de algemene spanningsopbouw die uiteindelijk leidde tot het uitbreken van de *Troubles*, maar is zeker niet de enige oorzaak geweest.

Aanbevelingen

Alhoewel ik heb getracht in dit stuk een compleet beeld te schetsen van de gebeurtenissen in Derry/Londonderry die op cultureel vlak hebben geleid tot het uitbreken van de *Troubles*, blijft het

natuurlijk een casus. Een enkele casus zal nooit uit kunnen leggen wat er in heel Noord-Ierland is gebeurd in de periode tussen de Eerste Wereldoorlog en de *Troubles*. Het onderzoek moet ook in dit licht worden bekeken; als *toevoeging* op het academische debat wat betreft de aanloop naar de *Troubles*, en niet een volledig en opzichzelfstaand onderzoek. Verdere toevoegingen op dit gebied zijn zeker nog nodig, omdat het een periode is waar nog weinig onderzoek naar is gedaan. Er is ruimschoots onderzoek gedaan naar de helende factor van erfgoed in en na conflictsituaties, maar hoe erfgoed bij kan dragen aan de verdeling van bevolkingsgroepen is nog onderbelicht. Dat is betreurenswaardig, want alleen als de verdelende factor van erfgoed begrepen wordt, kan er worden gekeken naar de toekomst en hoe erfgoed verschillende gemeenschappen juist dichter bij elkaar kan brengen.

Dit wordt duidelijk als er naar de recente gebeurtenissen van de casus van dit onderzoek kijken. In 2007 werd het *Diamond War Memorial Project* opgezet door een groep onderzoekers. Dit onderzoeksproject had als doel om de achtergronden van de 756 namen van de gevallen soldaten uit de Eerste Wereldoorlog welke op het monument staan te onderzoeken. Uit dit onderzoek bleek dat vijftig procent van de mannen katholiek was. Naast het onderzoek werden er ook educatieve projecten opgezet op scholen, verschenen er columns in de krant waarin de ervaringen van verschillende ervaringen van de soldaten werden beschreven en werd er een boek uitgegeven waarin interviews stonden met familieleden van de overleden soldaten. Dit alles om het monument te ‘*re-casten*’ als een gedeelde plaats van herinnering. Het project was tot op en zekere hoogte succesvol, in 2007 gingen voor het eerst in veertig jaar de hekken rondom het monument weer open, wat niet leidde tot het gevreesde vandalisme. Het monument leek een nieuwe gedeelde betekenis te hebben gekregen voor de bevolking van Derry/Londonderry.¹⁸⁰

---

¹⁸⁰ Hocking, *The Great Reimagining*, 126-133.

Om terug te komen op de stellingen die in de inleidingen zijn gemaakt; “daarnaast blijkt dat niet alle initiatieven die erfgoed implementeren in het samenbrengen van de protestantse unionisten en katholieke nationalistes succesvol zijn. Erfgoed heeft namelijk, wanneer het op een verkeerde of onbegrepen manier wordt ingezet, niet altijd een helend effect.”¹⁸¹ Voordat erfgoed gebruikt kan worden om conflicten op te lossen, moet er eerste gekeken worden naar de genealogie van het desbetreffende artefact of ritueel, en wat dit voor de verschillende betrokken groepen heeft betekend. Hoe dieper er wordt ingegaan op de historische betekenis van bepaald erfgoed voor bepaalde gemeenschappen, hoe beter de huidige relatie tussen erfgoed en de bevolking kan worden begrepen, waardoor het uiteindelijk effectiever kan worden ingezet.

---

¹⁸¹ Gequote uit de inleiding van deze scriptie, 8.

Literatuur

Bronnen

Catholic Standard via The British Newspaper Archives

Derry Journal, via The British Newspaper Archives

Irish Weekly and Ulster Examiner, via The British Newspaper Archives

Londonderry Sentinel, via The British Newspaper Archives

War Memorial Collection (MSS. 3) Derry City Council Archives, Derry

- Anderson, Robert. War Memorial Collection. Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.
- Bradley, J. C. War Memorial Collection. Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.
- *British Legion*. War Memorial Collection. Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.
- Director of Works, City Surveyor's Office. War Memorial Collection. Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.
- March, Sydney en Vernon March. War Memorial Collection. Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.
- March, Sydney. War Memorial Collection. Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.
- Thompson, James. War Memorial Collection. Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.
- Wilton, J. M. War Memorial Collection. Derry City and Strabane District Council Archive, Derry.

Literatuur

- A Study Guide for Rudyard Kipling's 'Recessional'*. Farmington Hills: Gale, Cengage Learning, 2016.
- Abousnoug, Gill, en David Machin. "Analysing the Language of War Monuments." *Visual Communication* 9, no. 2 (2010): 131-149.
- Ashworth, Gregory J., en Brian Graham. *Senses of Place, Senses of Time*. Florence: Taylor and Francis, 2005.
- Ashworth, Gregory J., Brian Graham en John E. Tunbridge. *Pluralising Pasts: Heritage, Identity and Place in Multicultural Societies*. London: Pluto Press, 2007.
- Ashworth, Gregory J. "From History to Heritage – from Heritage to Identity: In search of concepts and models." In *Building a New Heritage: Tourism, Culture, and Identity in the New Europe*, geredigeerd door Gregory Ashworth en Peter Larkham, 13-30. Londen en New York: Taylor & Francis Group, 2012.
- Assmann, Jan en John Czaplicka. "Collective Memory and Cultural Identity." *German Critique*, no. 65 (Spring - Summer, 1995): 125-133.
- Barad, Karen. *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Durham: Duke University Press, 2007.
- Bryan, Dominic. "Between the national and the civic: Flagging peace in, or a piece of, Northern Ireland?" In *Flag, nation and symbolism in Europe and America*, geredigeerd door Thomas Hylland Eriksen en Richard Jenkins, 102-114. Londen en New York: Routledge, 2007.
- Bryan, Dominic. "The material value of flags: Politics and space in Northern Ireland." *Review of Irish Studies in Europe* 2, no. 1 (2018): 76-91.
- Burke, Peter. "Performing History: The Importance of Occasions." *Rethinking History* 9, no. 1 (2005): 35-52.
- Churchill, Winston "Victory Speech." 8 mei, 1945. In *The Speeches of Winston Churchill*, geredigeerd door David Cannadine. London: Penguin, 1990.
- Corsane, Gerard. *Heritage, Museums and Galleries: An Introductory Reader*. London: Routledge, 2005.
- Crooke, Elizabeth, en Thomas Maguire, red. *Heritage After Conflict: Northern Ireland*. New York: Routledge, 2018.
- Crooke, Elizabeth. "Confronting a Troubled History: which past in Northern Ireland's museums?" *International Journal of Heritage Studies* 7, no. 2 (2001): 119-136.
- Dingley, James. *Durkheim and National Identity in Ireland: Applying the Sociology of Knowledge and Religion*. New York: Palgrave Macmillan, 2015.
- Doherty, Richard. *The Siege of Derry 1689: The Military History*. Stroud: Spellmount, 2010.
- Donahue, Laura. "Regulating Northern Ireland: The Special Powers Acts." *The Historical Journal* 41, no. 4 (1998): 1089-1120.
- Fraser, T. G. "The Apprentice Boys and the Relief of Derry Parades." In *The Irish Parading Tradition*, geredigeerd door T. G. Fraser, 173-190. London: Palgrave Macmillan, 2000.

- Giblin, John Daniel. "Post-conflict heritage: symbolic healing and cultural renewal." *International Journal of Heritage Studies* 20, no. 5 (2014): 500-518.
- Glendinning, Will. "A Conversation with Will Glendinning: Diversity Challenges in Northern Ireland." In *Heritage and Peacebuilding*, geredigeerd door Diana Walters, Daniel Laven en Peter Davis, 149-158. Suffolk: Boydell & Brewer, 2017.
- Green, Harvey. "Cultural History and the Material(s) Turn." *Cultural History* 1, no. 1 (2012): 61–82.
- Greer, Alan. "Sir James Craig and the Construction of Parliament Buildings at Stormont." *Irish Historical Studies* 31, no. 123 (mei, 1999): 373-388.
- Hachey, Thomas E. "The rhetoric and reality of Irish neutrality." *New Hibernia Review/Iris Éireannach Nua* 6 no.4 (2002): 26-43.
- Hocking, Bree T. *The Great Reimagining: Public Art, Urban Space and the Symbolic Landscapes of a 'New' Northern Ireland*. New York: Berghahn, 2015.
- Hocking, Bryanna. "Great Transformations: "Re-casting" Derry's Diamond War Memorial for the Demands of a "Shared" Future." *The Canadian Journal of Irish Studies* 38, no. 1/2 (2014): 228-259.
- Horne, John. "Ireland at the Somme." *History Today*, 57, no. 4 (2007): 12-19.
- Hughes, Michael. *Ireland Divided: The Roots of the Modern Irish Problem*. New York: St. Martin's Press, 1994.
- Iles, Jennifer. "In remembrance: the Flanders poppy." *Mortality* 13, no.3 (2008): 201-221
- Jarman, Neil en Dominic Bryan. *Parade and Protest: A Discussion of Parading Disputes in Northern Ireland*. Coleraine: Centre for the Study of Conflict, 1996.
- Jarman, Neil. *Material Conflicts: Parades and Visual Displays in Northern Ireland*. Oxford: Berg, 1997.
- Jeffery, Keith. "Commemoration and the hazards of Irish politics." In *Remembering the First World War*, geredigeerd door Bart Ziino, 165-185. Londen: Routledge, 2015.
- Jeffery, Keith. *Ireland and the Great War*. Cambridge: Cambridge University Press, 2000.
- Jenkins, R. *Social Identity*. London: Routledge, 2004.
- Johnson, Nuala C. "The spectacle of memory: Ireland's remembrance of the Great War, 1919." *Journal of Historical Geography* 25, no. 1 (1999): 36-56.
- Johnson, Nuala C. *Ireland, the Great War and the Geography of Remembrance*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003.
- Kennedy-Pipe, Caroline. *The Origins of the Present Troubles in Northern Ireland*. New York: Longman, 1997.
- Kirby, Vicki. "Natural Convers(at)ions: Or, What if Culture was Really Nature All Along." In *Material Feminisms*, geredigeerd door Stacy Alaimo en Susan J Hekman, 214-236. Bloomington: Indiana University Press, 2008.
- Kopytoff, Igor. "The cultural biography of things: commoditization as process." In *The Cultural Biography of Things: Commoditization As Process*, geredigeerd door Arjun Appadurai, 64–92. Cambridge: Cambridge University Press, 1986.

- Leonard, Jane. "Facing 'the Finger of Scorn': Veterans' Memories of Ireland after the Great War." In *War and Memory in the Twentieth Century*, geredigeerd door M. Evans and K. Lunn, 59-72. Oxford: Berg, 1997.
- Loughlin, James. "Consolidating 'Ulster': Regime Propaganda and Architecture in the Inter-War Period." *National Identities* 1, no. 2 (1999): 161-177.
- Loughlin, James. "Mobilising the sacred dead: Ulster unionist, the Great War and politics of remembrance." In *Ireland And The Great War: 'A War To Unite Us All?'* geredigeerd door A. Gregory en S. Paseta, 133-153. Manchester: Manchester University Press, 2002.
- Macleod, Jenny, en Yvonne Inall. "A century of Armistice Day: memorialisation in the wake of the first world war." *Mortality* 25, no. 1 (2020): 48-68.
- Mccall, Cathal. "Political Transformation and the Reinvention of the Ulster-Scots Identity and Culture." *Identities: Global Studies in Culture and Power* 9, no: 2 (2002): 197-218.
- McCarthy, Mark. *Ireland's Heritages: Critical Perspectives on Memory and Identity*. Aldershot: Ashgate, 2005.
- McClements, Freya. "Northern Ireland election: This could be the most important in a generation." *The Irish Times*, 16 april 2022. <https://www.irishtimes.com/news/politics/northern-ireland-election-this-could-be-the-most-important-in-a-generation-1.4853022>
- McDowell, Sarah. "Heritage, Memory and Identity." In *The Ashgate Research Companion to Heritage and Identity*, geredigeerd door Brian Graham en Peter Howard, 37-54. Abingdon: Taylor & Francis Group, 2008.
- McIntosh, Gillian. *The Force of Culture: Unionist Identities in Twentieth-Century Ireland*. Cork: Cork University Press, 1999
- Moriarty, Catherine. "Christian Iconography and First World War Memorials." *Imperial War Museum Review*, no. 6 (1991): 63-75.
- Moriarty, Catherine. "Private Grief and Public Remembrance: British First World War Memorials." In *War and Memory in the Twentieth Century*, geredigeerd door M. Evans en K. Lunn, 125-142. Oxford: Berg, 1997.
- Morris, Allison. "QUB professor ponders if Britain will invade Ireland should Sinn Fein sweep to power." *Belfast Telegraph*, 11 mei 2022. <https://www.belfasttelegraph.co.uk/news/politics/qub-professor-ponders-if-britain-will-invade-ireland-should-sinn-fein-sweep-to-power-41639892.html>
- Nagle, John. "Belfast St Patrick's Day Celebrations and the Act of Forgetting: Trying to Create Cross-Community Identities." *Anthropology in Action* 13, no. 1-2 (2006): 32-43.
- Nic Craith, Máiréad. *Plural Identities – Singular Narratives: The Case of Northern Ireland*. New York: Berghahn Books, 2002.
- Nora, Pierre. "Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire." *Representations*, no. 26 (1989), 7-24.
- Officer, David. "For God and for Ulster": The Ulsterman on the Somme." In *History and Memory in Modern Ireland*, geredigeerd door Ian MacBride, 160-83. Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
- Robb, George. *British Culture and the First World War*. London: Palgrave, 2014.

- Rudlin, David, Rob Thompson en Sarah Jarvis. *Urbanism*. Abingdon: Routledge, 2017.
- Schouwenburg, Hans. "Back to the Future?: History, Material Culture and New Materialism." *International Journal for History, Culture and Modernity* 3, no. 1 (2015): 59-72.
- Shea, Margo. *Derry City: Memory and Political Struggle in Northern Ireland*. Notre Dame: University of Notre Dame Press, 2020.
- Stephens, John R. "The cultural biography of a Western Australian war memorial." *International Journal of Heritage Studies* 19, no. 7 (2013): 659-675.
- Switzer, Catherine. "Conflict Commemoration Amongst Protestants in Northern Ireland." In *Senses of Place: Senses of Time*, geredigeerd door G. J. Ashworth en B. Graham, 119-132. Aldershot: Ashgate, 2005.
- Switzer, Catherine. *Unionists and Great War Commemoration in the North of Ireland, 1914-1939*. Dublin: Irish Academic Press, 2007.
- Taoiseach, An en Bertie Ahern. "The Good Friday Agreement: An Overview." *Fordham International Law Journal* 22, no. 4 (1999): 1196-1199.
- Temple, Murphy. "Reconciliation through commemoration: Ireland, empire, and the 1987 Enniskillen Armistice Day bombing." In *After the Armistice: Empire, Endgame and Aftermath*, geredigeerd door M.J.K. Walsh en A. Varnava, 230-246. Londen: Routledge, 2021.
- Vardy, Emma. "Election 2022: Is Northern Ireland headed for a seismic shift?" *BBC news*, 3 mei 2022. <https://www.bbc.com/news/uk-northern-ireland-politics-61301730>
- Walker, Brian. *A political history of the two Irelands*. New York en Basingstoke: Palgrave MacMillan, 2012.
- Walters, Diana, Daniel Laven, en Peter Davis, red. *Heritage and Peacebuilding*. Suffolk: Boydell & Brewer, 2017.
- Wills, Claire. *That Neutral Island: A Cultural History of Ireland during the Second World War*. London: Faber and Faber, 2007.

Afbeeldingen

“Het leggen van kransen tijdens de herdenking van de Somme.” *Londonderry Sentinel*, 2 juli 1932, 10. Via <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk>

“Het monument tijdens de herdenking van de Slag aan de Boyne.” *Londonderry Sentinel*, 15 juli 1930, 8. Via <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk>

“Huidige staat *Diamond War Memorial*.” Eigen beeldmateriaal, mei 2022.

“Mensenmassa rondom het oorlogsmonument tijdens de herdenking van het Ontzet van Derry.” *Londonderry Sentinel*, 14 augustus, 1937, 12. Via <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk>

“Onthullingsceremonie van het Diamond War Memorial.” *Londonderry Sentinel*, 25 juni, 1927, 7-8. Via <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk>

“Pop van Hitler in Bangor tijdens V.E. Day.” 8 mei 1945. North Down Heritage Centre. Via <https://wartimeni.com/article/ve-day-northern-ireland/celebrations-in-bangor/>

“Voorblad.” Eigen beeldmateriaal, mei 2022.

Dag van de Wapenstilstand in 1927. *Londonderry Sentinel*, 12 november, 1927, 10. Via <https://www.britishnewspaperarchive.co.uk>